

Åtgärder mot konjunkturförsvagningen

Sammanfattning

Utskottet avstyrker tre motioner med förslag till åtgärder för att motverka konjunkturförsvagningen – Fi7 (s), Fi8 (mp) och Fi9 (v). Förslagen innebär finanspolitiska stimulanser 2009 som i Socialdemokraternas och Miljöpartiets fall uppgår till 10 miljarder kronor och i Vänsterpartiets fall till 16 miljarder kronor. Regeringen aviserade den 5 december sin avsikt att lämna en propositionen till riksdagen i slutet av januari och där föreslå åtgärder för att stimulera ekonomin och motverka konjunkturförsvagningen. Utskottet anser att regeringens förslag bör avvaktas och avstyrker därför motionsförslagen. Även två motionsförslag om ägarstrukturen i banksektorn och bankernas rätt att säga upp avtal avvisas av utskottet.

I betänkandet finns 11 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	12
Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008	17
Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009	19
Förändring av anslag för 2009	25
Ägarstrukturen i banksektorn	27
Ensidig uppsägning av lån	27
Reservationer	29
1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (s)	29
2. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (v)	31
3. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (mp)	33
4. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (s)	34
5. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (v)	37
6. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (mp)	39
7. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (s)	42
8. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (v)	42
9. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (mp)	43
10. Ägarstrukturen i banksektorn, punkt 4 (v)	43
11. Ensidig uppsägning av lån, punkt 5 (v)	44
Särskilt yttrande	45
Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (s, v, mp)	45
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Motioner väckta med anledning av händelse av större vikt	46
<i>Bilaga 2</i>	
Oppositionspartiernas förslag till ändrade utgifter och inkomster 2008	49
<i>Bilaga 3</i>	
Oppositionspartiernas förslag till ändrade utgiftsramar och beräkning av inkomster 2009	50
<i>Bilaga 4</i>	
Oppositionspartiernas förslag till ändrade anslag 2009	54
<i>Bilaga 5</i>	
Skatteutskottets yttrande	64

Bilaga 6

Näringsutskottets yttrande	69
----------------------------------	----

Bilaga 7

Arbetsmarknadsutskottets yttrande	78
---	----

Tabeller

Tabell 1. Socialdemokraternas förslag enligt motion Fi7	9
Tabell 2. Vänsterpartiets förslag enligt motion Fi9	10
Tabell 3 Miljöpartiets förslag enligt motion Fi8	11
Tabell 4. Nyckeltal i regeringens basalternativ och alternativscenarier	14

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008

a) *Ändrade ramar för utgiftsområden för 2008*

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 1 och 9,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3 samt

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 2 och 14.

b) *Ändrade anslag för 2008*

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 2,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 4 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 15.

c) *ROT-avdrag*

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del.

d) *Extra aktieutdelning från Vattenfall*

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 7,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del
och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3.

e) *Ändrad inkomstberäkning för 2008*

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 3,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del
och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 16.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

2. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

a) *Ändrade ramar för utgiftsområden för 2009*

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 4 och 10,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del
och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4–10 och 17.

b) Statsbudgetens övriga utgifter – minskning av anslagsbehållningar

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 13.

c) ROT-avdrag för 2009

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 8,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del.

d) Förstajobbetavdrag

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 11.

e) Ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 6,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 19.

Reservation 4 (s)

Reservation 5 (v)

Reservation 6 (mp)

3. Förändring av anslag för 2009

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5,

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 18.

Reservation 7 (s)

Reservation 8 (v)

Reservation 9 (mp)

4. Ägarstrukturen i banksektorn

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 11.

Reservation 10 (v)

5. Ensidig uppsägning av lån

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 12.

Reservation 11 (v)

Stockholm den 11 december 2008

På finansutskottets vägnar

Stefan Attefall

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Monica Green (s), Carl B Hamilton (fp), Hans Hoff (s), Göran Pettersson (m), Emma Henriksson (kd), Mikaela Valtersson (mp), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m), Jörgen Hellman (s), Christina Zedell (s), Per Åsling (c) och Alice Åström (v).

Redogörelse för ärendet

Riksdagsordningen medger (3 kap. 13 §) att motioner kan väckas med anledning av en händelse av större vikt om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden eller någon annan motions-tid och om den väcks gemensamt av minst tio ledamöter. Med hänvisning till denna bestämmelse har tre motioner väckts, Fi7 (s), Fi8 (mp) och Fi9 (v). Händelsen av större vikt som motionärerna hänvisar till är konjunktur-nedgången och det ökande antalet varsel på arbetsmarknaden. Förslagen i motionerna påverkar både utgiftsramar och inkomstberäkning för såväl 2008 som 2009. Miljöpartiets motion sträcker sig fram till 2010.

Ärendet och dess beredning

Riksdagens beslut om budgeten för nästkommande år fattas enligt den s.k. rambeslutsmodellen som regleras i riksdagsordningen (RO5:12). Där stipu-leras att riksdagen genom ett enda beslut ska fastställa dels utgiftsramar för samtliga utgiftsområden, dels en beräkning av statsbudgetens inkomster. Där framgår också att riksdagen inte får fatta beslut om anslag innan rambeslutet är fattat samt att anslagen inom respektive utgiftsområde fast-ställs genom ett enda beslut. Förslagen i de aktuella motionerna innefattar ändrade utgiftsramar, anslag och inkomster kommande år.

Förslagen innefattar också ändrade ramar, anslag och inkomster för inne-varande år. Dessa förslag behandlas som en tilläggsbudget. Samtliga för-slag som påverkar innevarande år sammanfattas i en tabell och beslut om dessa tas i en enda beslutspunkt. Budgeteffekterna av förslagen avseende innevarande år redovisas i bilaga 2.

Vad gäller 2009 fattas besluten i enlighet med rambeslutsmodellen i två steg. Först tar riksdagen ställning till utgiftsramarna och inkomstberäk-ningen, och därefter tar man ställning till anslagen. Riksdagen ställde sig den 19 november, vid behandlingen av finansutskottets s.k. rambetänkande 2008/09:FiU1, bakom regeringens förslag om utgiftsramarna och inkomst-beräkningen avseende 2009. Därmed avslog riksdagen oppositionspartier-nas motsvarande förslag i deras budgetmotioner (motionerna 2008/09:Fi270–272). I motionerna som nu behandlas (motionerna 2008/09:Fi7–9) anger motionärerna att deras förslag är avsedda att ligga utöver partiernas respek-tive budgetmotioner. Inget av de motionerande partierna har dock några yrkanden som kan tolkas så att förslagen från budgetmotionerna åter läggs på riksdagens bord. De tre aktuella motionerna står således på egna ben och om riksdagen skulle bifalla dem så skulle utgiftsramarna uppgå till de tidigare fastställda beloppen från FiU1, plus de ändringar som föreslås i motionerna, vilka således inte inkluderar förslagen från budgetmotionerna.

I enlighet med rambeslutsmodellen behöver riksdagen vad gäller det nästkommande året fatta beslut i två steg. Först behövs ett nytt rambeslut som avser samtliga utgiftsområden och beräkningen av statsbudgetens inkomster. Motionärernas förslag sammanfattas därför i tabeller över dels samtliga utgiftsområden, dels hela inkomstberäkningen. Dessa sammanställningar behandlas sedan i sin helhet. Tabellerna över motionernas effekter på utgiftsramar och inkomstberäkning redovisas i bilaga 3.

I nästa steg behandlar utskottet anslagen för 2009. Eftersom anslagen inom ett utgiftsområde ska fattas genom ett enda beslut måste anslagsbesluten innehålla samtliga anslag inom de berörda utgiftsområdena. Besluten om anslag behandlas i en enda punkt i betänkandet trots att det omfattar flera utgiftsområden. Motionernas effekter på anslagen inom de berörda utgiftsområdena redovisas i bilaga 4.

Betänkandets disposition innebär att förslagen, i likhet med de ordinarie budgetbetänkandena, behandlas som helheter, dock med åtskillnad för 2008 och 2009 eftersom beslutsprocesserna skiljer sig mellan förslag som berör innevarande respektive kommande år.

Under beredningen av ärendet besöktes utskottet den 4 december av professorerna Lars Calmfors och John Hassler från Stockholms universitet. Den 9 december besöktes utskottet av Arbetsförmedlingens generaldirektör Angeles Bermudez-Svankvist, prognoschef Tord Strannefors och stabschef Lena Liljebäck samt av Konjunkturinstitutets generaldirektör Mats Dillén och prognoschef Urban Hansson Brusewitz.

Tre utskott – skatteutskottet, näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet – har yttrat sig finansutskottet. Deras yttranden återfinns i bilagorna 5–7 i betänkandet.

Motionernas huvudsakliga innehåll

Socialdemokraterna

Motionärerna framhåller i motion Fi7 Stimulanspaketet mot jobbkrisen att de prognoser som regeringen har byggt sin ekonomiska politik på avviker mycket kraftigt från de prognoser som oberoende bedömare gör. Konjunkturinstitutet (KI), Riksbanken och Nordea har reviderat ned sina prognoser kraftigt, och KI bedömer att den försämrade konjunkturbilden i kombination med starka offentliga finanser tillåter en mer expansiv finanspolitik.

Motionärerna anser mot bakgrund av de försämrade ekonomiska utsikterna vad gäller tillväxt och arbetslöshet att riksdagen bör fatta beslut om stimulerande insatser för ekonomin. De åtgärder som föreslås i motionen ligger utöver de åtgärder som Socialdemokraterna föreslog i sin budgetmotion Fi270.

Sammantaget bedömer motionärerna att deras förslag innebär en försvagning av de offentliga finanserna med 2,1 miljarder kronor 2008 och 10 miljarder kronor 2009. De föreslagna utgifterna rymms med god marginal inom budgeteringsmarginalen båda åren. Socialdemokraternas förslag till åtgärder mot konjunkturförsvagningen sammanfattas i nedanstående tabell.

Tabell 1. Socialdemokraternas förslag enligt motion Fi7

Miljoner kronor

		2008	2009
Inkomster			
2411	Extra utdelning från Vattenfall	5 000	
1140	ROT-avdrag		-3 000
1280	Förstajobbet-avdrag		-325
	<i>Summa inkomster</i>	<i>5 000</i>	<i>-3 325</i>
Utgiftsområden			
Uo11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom		500
Uo12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1 960	
Uo14	Arbetsmarknad och arbetsliv		2 650
Uo15	Studiestöd	140	192
Uo16	Utbildning och universitetsforskning		633
Uo20	Allmän miljö- och naturvård		425
Uo22	Kommunikationer		275
Uo24	Näringsliv	5 000	
Uo25	Allmänna bidrag till kommuner		2 000
	<i>Summa utgifter</i>	<i>7 100</i>	<i>6 675</i>
Totalt		2 100	10 000

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet framhåller att prognoserna som regeringens budgetproposition vilar på är överspelade. Man hänvisar bl.a. till Konjunkturinstitutets senaste prognos och till de scenarier som regeringen presenterade i sitt konvergensprogram i november 2008. Regeringen är för passiv anser motionärerna och förespråkar åtgärder för att möta konjunkturförsvagningen. Dessa åtgärder ligger utöver dem som föreslogs i budgetmotion Fi271.

Vänsterpartiet beräknar att deras förslag till åtgärder försvagar de offentliga finanserna 2009 med 16 miljarder kronor eller ca 0,5 % av BNP. Dessutom gör motionärerna en överslagsberäkning av hur konjunkturförsvagningen som sådan påverkar de offentliga finanserna med utgångspunkt i regeringens beräkningar i konvergensprogrammet. Denna konjunkturella försvagning bedöms till ca 1,2 % av BNP. Sammantaget räknar därmed motionärerna – med utgångspunkt i budgetmotionen Fi271 – med ett underskott i de offentliga finanserna 2009 med 0,7 % av BNP.

Tabell 2. Vänsterpartiets förslag enligt motion Fi9*Miljoner kronor*

		2008	2009
Inkomster			
2411	Extra utdelning från Vattenfall	5 000	
1140	ROT-avdrag	-300	-3 000
	<i>Summa inkomster</i>	<i>4 700</i>	<i>-3 000</i>
Utgiftsområden			
Uo11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom		
Uo12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1 960	
Uo14	Arbetsmarknad och arbetsliv		4 900
Uo15	Studiestöd	140	100
Uo16	Utbildning och universitetsforskning		150
Uo19	Regional tillväxt		600
Uo24	Näringsliv	5 000	
Uo25	Allmänna bidrag till kommuner		6 700
	Minskning av anslagsbehållningar		900
	<i>Summa utgifter</i>	<i>7 100</i>	<i>13 350</i>
Totalt		2 400	16 350

Miljöpartiet

Motionärerna anser att riksdagen omedelbart bör ta initiativ till kraftfulla åtgärder för att möta det försämrade konjunkturläget. Tillväxten 2009 förväntas bli mycket svag, möjligen även negativ, och arbetslösheten väntas öka kraftigt. Miljöpartiet föreslår därför åtgärder mot konjunkturförsvagningen som uppgår till ca 10 miljarder kronor per år 2009 och 2010 och framhåller att dessa åtgärder är utöver det som partiet föreslog i sin budgetmotion Fi272. Det goda läget i de offentliga finanserna ger utrymme för att vidta åtgärder anser motionärerna.

Sammantaget bedömer motionärerna att deras förslag försvagar de offentliga finanserna med ca 10 miljarder kronor per år eller 0,3 % av BNP. Utöver denna försvagning räknar Miljöpartiet med att utgifterna under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv kommer att öka med ca 4–7 miljarder kronor till följd av den stigande arbetslösheten och föreslår att ramen för utgiftsområdet höjs med 6 respektive 7 miljarder kronor 2009 och 2010 för att bereda utrymme för denna konjunkturrella utgiftsökning.

Tabell 3 Miljöpartiets förslag enligt motion Fi8*Miljoner kronor*

		2008	2009	2010
Inkomster				
2411	Extra utdelning från Vattenfall	5 000		
1140	ROT-avdrag		-2 000	-2 000
	<i>Summa inkomster</i>	<i>5 000</i>	<i>-2 000</i>	<i>-2 000</i>
Utgiftsområden				
Uo14	Arbetsmarknad och arbetsliv (ny prognos)		6 000	7 000
Uo14	Arbetsmarknad och arbetsliv		1 200	1 200
Uo16	Utbildning och universitetsforskning		200	
Uo20	Allmän miljö- och naturvård		640	600
Uo21	Energi		600	600
Uo22	Kommunikationer		700	700
Uo24	Näringsliv	5 000		
Uo25	Allmänna bidrag till kommuner		5 000	5 000
	<i>Summa utgifter</i>	<i>5 000</i>	<i>14 340</i>	<i>15 100</i>
Totalt		0	16 340	17 100
Totalt exkl. ny prognos för arbetslöshetsersättning		0	10 340	10 100

Utskottets överväganden

Aktuella ekonomiska bedömningar

Global konjunkturedgång påverkar Sverige

Konjunkturen i omvärlden har fortsatt att dämpas under senhösten, vilket också ger allt tydligare avtryck i den svenska ekonomin. I både euroområdet och USA är tillväxten negativ. Även i många andra länder, inklusive Asien, har utvecklingen varit svag. Dessutom har prognoserna för utvecklingen de närmaste åren successivt reviderats ned i takt med att många framåtblickande indikatorer är på historiskt låga nivåer. Osäkerheten kring hur långdragen och djup den globala finansiella krisen och konjunkturedgången kommer att bli och vad som därmed händer i ekonomin under de närmaste två åren är dock mycket stor.

I USA föll BNP under tredje kvartalet med 0,5 % i uppräknad årstakt. Vidare sjönk antalet sysselsatta i USA med 533 000 personer i november, vilket var den största nedgången sedan 1974. Euroområdets BNP sjönk med 0,8 % i uppräknad årstakt under tredje kvartalet. Inflationen har fallit tillbaka både i USA och i euroområdet, mycket beroende på nedgången i oljepriset.

Också för Sveriges del syns nedgången i den globala ekonomin allt tydligare i statistiken. Enligt nationalräkenskaperna för tredje kvartalet föll BNP i Sverige med 0,1 % jämfört med kvartalet innan eller 0,4 % uppräknat till årstakt. Jämfört med motsvarande kvartal 2007 var BNP oförändrad under tredje kvartalet. Hushållens konsumtion minskade för första gången sedan 2001, med 0,2 %. Den offentliga konsumtionen ökade samtidigt med 2,2 %. Fasta bruttoinvesteringar steg med 2,8 %, vilket är den lägsta ökningstakten sedan början på 2004. Den svaga investeringsutvecklingen förklaras bl.a. av låga bostadsinvesteringar. Exporten ökade med 2,2 % och importen med 1,9 %. Tjänsteexporten minskade medan varuexporten uppvisade en låg ökningstakt. Produktionen i näringslivet ökade marginellt med 0,1 %.

Inflationstakten, räknad som förändringen under de senaste tolv månaderna, föll tillbaka till 2,5 % i november från 4,0 % i oktober. Minskningen är den största på nästan 15 år. Konsumentpriserna sjönk med i genomsnitt 0,8 % från oktober till november främst beroende på sänkta räntor och lägre drivmedelspriser.

Stämningssläget i svensk ekonomi rekorddystert i november

Konjunkturinstitutets barometerindikator, som sammanfattar stämningssläget i svensk ekonomi, fortsatte att falla i oktober. Konfidensindikatorn för näringslivet ligger på en ny lägstanivå sedan mätningarna startade 1996, och läget är "mycket svagare än normalt". Alla sektorer inom näringslivet

försvagades och då särskilt byggindustrin, som troligtvis är den sektor som drabbats hårdast av den senaste tidens utveckling på finansmarknaden. Mer än två tredjedelar av byggföretagen räknar med fortsatt fallande orderingång och minskat byggande. Hushållens syn på det ekonomiska läget har inte förändrats nämnvärt mellan oktober och november, och hushållen fortsätter därmed att vara betydligt dystrare än normalt. Samtidigt faller hushållens inflationsförväntningar tillbaka ytterligare. Förväntningarna om inflationen på ett års sikt sjönk till 1,9 % i november från 2,5 % i oktober.

Också inköpschefsindex för industrin är på en historiskt låg nivå. Index-talet för november var 33,1 jämfört med 39,0 i oktober. Ett indextal över 50 indikerar tillväxt inom industrin och under 50 indikerar en nedgång. Almegas nyligen publicerade tjänsteindikator visar att tillväxten i tjänstesektorn fortsätter att falla och att tillväxten under fjärde kvartalet i år sannolikt blir negativ.

Arbetsförmedlingen förutspår kraftigt minskad sysselsättning

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år var i oktober 4 593 000 personer enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar. Antalet arbetslösa var 280 000 personer, vilket motsvarar 5,7 % av arbetskraften. Antalet varslade uppgick enligt Arbetsförmedlingen till ca 19 900 i november. Det var något högre än i oktober då antalet varslade uppgick till ca 19 500 personer. Samtidigt sjunker antalet nyanmälda lediga platser. I november anmäldes enligt preliminära siffror från veckostatistiken ca 31 000 nya platser till Arbetsförmedlingen. Motsvarande siffra för oktober var ca 40 000 nya platser. Almegas tjänsteindikator visar att sysselsättningsutvecklingen inom tjänstesektorn fortsätter att mattas av. Ändå planerar en relativt stor andel tjänsteföretag inom flera delbranscher att öka antalet anställda under fjärde kvartalet.

Arbetsförmedlingen förutspår i sin senaste prognos från den 9 december att sysselsättningen kommer att minska med 145 000 personer på två år. Företagen räknar enligt Arbetsförmedlingen med att efterfrågan på varor och tjänster minskar, och de planerar för färre anställda på ett års sikt. Även kommuner och landsting räknar med färre anställda. Arbetslösheten ökar i prognosen från 6,2 % 2008 till 7,6 % 2009 och till 9,0 % 2010. Prognosen bygger på att 110 000 respektive 117 000 personer eller 2,3 respektive 2,5 % av arbetskraften deltar i arbetsmarknadspolitiska program 2009 och 2010.

Regeringens alternativscenarier i konvergensprogrammet

Det uppdaterade konvergensprogrammet för Sverige överlämnades till EU-kommissionen och rådet den 1 december. För att illustrera konsekvenserna av en svagare ekonomisk utveckling redovisade regeringen i konvergensprogrammet två alternativa scenarier för svensk ekonomi. Scenarierna baseras

på alternativa bedömningar av finanskrisens intensitet och varaktighet. I tabell 4 visas alternativscenarierna i jämförelse med regeringens basscenario från budgetpropositionen.

Tabell 4. Nyckeltal i regeringens basalternativ och alternativscenarier

	2008			2009			2010			2011		
	Bas	Alt 1	Alt 2	Bas	Alt 1	Alt 2	Bas	Alt 1	Alt 2	Bas	Alt 1	Alt 2
BNP	1,5	1,3	1,2	1,3	0,1	-1,2	3,1	2,0	1,4	3,5	4,4	4,2
Arbetslöshet	6,0	6,1	6,1	6,4	7,0	7,8	6,6	7,7	9,2	6,0	6,9	8,5
Finansiellt sparande	2,8	2,6	2,4	1,1	0,2	-0,4	1,6	0,3	-0,6	2,5	1,9	0,8

I alternativscenario 1 Fördjupad finansiell kris antas problemen på den finansiella marknaden fördjupa den pågående konjunkturnedgången i Sverige i betydligt högre utsträckning än vad som antogs i budgetpropositionen (basalternativet). Den djupare och mer utdragna krisen leder till en lägre tillväxt i Förenta staterna och i övriga världen. Stramare kreditvillkor och högre räntor medför att företagens investeringsvilja dämpas. Den mer restriktiva kreditgivningen och de höjda marknadsräntorna, i kombination med mer pessimistiska hushåll och lägre konsumentförtroende, bidrar till en lägre privat konsumtion än vad som förutses i basalternativet. De fallande bostadspriserna bidrar till att dämpa privat konsumtion ytterligare. Vidare leder den djupare globala inbromsningen till att efterfrågan på svensk export utvecklas svagare. Sammantaget innebär detta alternativscenario att BNP-tillväxten blir 0,1 % 2009 och 2,0 % 2010.

I det andra alternativscenario 2, Fördjupad och utdragen finansiell kris, förvärras den finansiella krisen ytterligare och de negativa effekterna på konjunkturutvecklingen i såväl omvärlden som Sverige blir betydligt mer påtagliga. Den svagare efterfrågan medför i detta alternativscenario att svensk BNP-tillväxt blir -1,2 % 2009 och 1,4 % 2010.

OECD förutspår recession i OECD-länderna 2009

Enligt OECD:s Economic Outlook som publicerades i slutet av november är flera av OECD-länderna i eller på gränsen till en långvarig recession. OECD förutser en genomsnittlig BNP-utveckling på -0,4 % för de 25 OECD-länderna under 2009 och 1,5 % för 2010. Såväl i USA som i Japan och i euroområdet förutses sjunkande BNP nästa år, och bland övriga OECD-länder väntas nedgången bli särskilt allvarlig i Ungern, Island, Irland, Luxemburg, Spanien, Turkiet och Storbritannien. OECD:s chefsekonom betonade på presskonferensen i samband med publiceringen av rapporten att osäkerheterna i prognosen är exceptionellt stora. Det gäller i synnerhet antagandena om hur snabbt den finansiella krisen kommer att klinga av. För att mildra nedgången i ekonomin krävs enligt OECD förutom penningpolitiska lättnader även finanspolitiska stimulanser utöver de som verkar genom de s.k. automatiska stabilisatorerna. För Sveriges del är

prognosen i rapporten nolltillväxt 2009 och 2,2 % tillväxt 2010. Arbetslösheten ökar till 7 % 2009 och till 7,7 % 2010. Av information som OECD lämnat till finansutskottet i samband med publiceringen av Sverigerapporten den 3 december framgår dock att man anser att denna prognos redan är överspelad. Tillväxten i Sverige nästa år blir i stället sannolikt negativ. Samtidigt betonar OECD i rapporten att Sverige står väl rustat att möta de påfrestningar som den globala finansiella krisen medför. Sunda strukturella reformer har inneburit att levnadsstandarden i Sverige har ökat starkt under de senaste 10–15 åren. OECD berömmar också inriktningen på de senaste reformerna, med bl.a. sänkta skatter på arbete, som man anser stimulerar arbetskraftsutbudet och minskar bidragsberoendet.

Riksbanken bedömer att BNP faller 2009

I sin penningpolitiska uppföljning från december bedömer Riksbanken att utvecklingen i världsekonomin sannolikt blir betydligt mer dämpad framöver än vad man antog i oktober. Den tydliga försvagningen av konjunkturen har lett till en mer expansiv ekonomisk politik och även förväntningar om en ytterligare mer expansiv politik framöver i ett flertal länder. Samtidigt har oljepriset och andra råvarupriser fortsatt att falla, vilket ökar utrymmet för konsumtion. En mer expansiv politik och ett lägre kostnadstryck är faktorer som bedöms bidra till att det sker en återhämtning av tillväxten framöver. Liksom för omvärlden motiverar nyinkommen information en nedrevidering av prognosen för tillväxten i Sverige framför allt under slutet av innevarande år och första halvåret 2009. Riksbankens bedömning är nu att BNP faller med 0,5 % under nästa år för att därefter öka till drygt 2 % 2010 och 3 % 2011. Ökad efterfrågan från omvärlden, bättre fungerande finansiella marknader och en minskad osäkerhet är viktiga komponenter i återhämtningen, liksom att både finans- och penningpolitiken blir mer expansiv. Försvagningen av kronan är ytterligare en faktor som väntas bidra till en högre tillväxt framöver, enligt Riksbanken.

Konjunkturinstitutet reviderar ned tillväxtprognosen ytterligare

I samband med en intern utfrågning i finansutskottet den 9 december redogjorde Konjunkturinstitutet (KI) för en reviderad preliminär prognos över BNP-utveckling, arbetsmarknad och offentliga finanser. KI tror i nuläget på en BNP-tillväxt omkring -1 % 2009 och knappt 2 % 2010. Man betonar dock att osäkerheten i bedömningen är mycket stor. Bakom den svagare BNP-prognosen ligger främst en kraftigt nedreviderad bedömning av hushållens konsumtion och av näringslivets investeringar. Sysselsättningsutvecklingen blir ca -2 % 2009 och ca -1 % 2010 samtidigt som arbetslösheten väntas hamna närmare 9 % 2010. I KI:s bedömning ligger ett antagande om ytterligare ca 10 miljarder kronor i finanspolitiska stimulanser 2009 och ca 50 miljarder kronor 2010, utöver vad som hittills beslutats och aviserats. Det offentliga finansiella sparandet skulle därmed hamna på ca -1,2 % 2009 och ca -2,4 % 2010. Justerat för konjunkturf-

fekter blir det offentliga finansiella sparandet ca 1 % 2009 och strax över noll 2010, enligt KI:s bedömning. KI förutser också att Riksbankens styrränta kommer att sänkas ytterligare från nuvarande 2 % ned mot ca 1 %.

Situationen på finansmarknaden

Styrräntorna i flera länder har sänkts och förväntningar om framtida räntenivåer har justerats ned. Den 4 december sänkte Riksbanken styrräntan med hela 1,75 procentenheter från 3,75 till 2 %. Reporäntan bedöms också ligga kvar på denna nivå under det kommande året. En kraftig sänkning av räntan och räntebanan är enligt Riksbanken nödvändig för att dämpa fallet i produktion och sysselsättning och klara inflationsmålet. Europeiska centralbanken (ECB) och Storbritanniens centralbank sänkte samma dag sina respektive styrräntor till 2,50 % respektive 2,00 %.

Den svenska börsen ligger för närvarande på ungefär samma nivå som i mitten av oktober men utvecklingen har präglats av stora rörelser uppåt och nedåt. Kronan har försvagats mot såväl dollarn som euron sedan mitten av september.

Endast Swedbank har hittills utnyttjat statens garantiprogram för utlåning. Enligt Finansinspektionen har bankernas finansieringskostnader fortsatt att falla samtidigt som priset på likviditet stigit (rapporten Effekter av de statliga stabilitetsåtgärderna, 26 november). Bankerna har sänkt utlåningsräntorna till hushållen i motsvarande takt som interbankräntorna och räntorna på säkerställda obligationer har fallit. Hushållen har alltså fått del av det lägre ränteläget i ekonomin, enligt Finansinspektionen.

Riksbanken bedömer att de svenska bankerna, trots en förvärrad global finansiell kris, har en fortsatt god motståndskraft (rapporten Finansiell stabilitet, 26 november). Bankernas lönsamhet har minskat något men är fortfarande god. Samtidigt är kreditförlusterna låga i ett historiskt perspektiv även om de har ökat något. Stresstester som Riksbanken har gjort tyder vidare på att de svenska bankerna klarar kraftiga försämringar av kreditvärldigheten hos både svenska och baltiska låntagare, även om det skulle ske samtidigt. För att underlätta bankernas finansiering har Riksbanken och andra myndigheter vidtagit omfattande åtgärder under hösten. Dessa åtgärder är enligt Riksbanken i dag en förutsättning för att stabiliteten i det svenska finansiella systemet ska vara tillfredsställande. Myndigheternas åtgärder i olika länder är dock inte tillräckliga för att återskapa förtroendet på de globala finansiella marknaderna. För att det ska ske krävs en ökad öppenhet om vilka finansiella institut som har problem. Dessutom måste vissa banker se över sin kapitalsituation. Det är först när detta har skett som läget kan normaliseras, menar Riksbanken.

Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att inrätta en riskkapitalfond med hjälp av medel från Vattenfall AB, en utbetalning av extra barnbidrag och studiebidrag i december 2008 och ett tillfälligt ROT-avdrag.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Effekterna på statsbudgetens inkomster och utgifter 2008 av de olika motionsförslagen framgår av bilaga 2.

Motionerna

Socialdemokraterna

Förslagen i motionen tar sikte både på 2008 och 2009. För 2008 föreslår motionärerna att ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag för gymnasieungdomar betalas ut i december månad (yrkande 9).

Man föreslår att en riskkapitalfond inrättas för att stimulera det breda näringslivets kapitalbehov men med särskilt fokus på innovativa små och medelstora industri- och tjänsteföretag. Denna fond föreslås finansieras genom en extra utdelning på 5 miljarder kronor från Vattenfall (yrkande 7). För att bereda ekonomiskt utrymme för dessa förslag föreslår motionärerna ändrade ramar, anslag och ändrad inkomstberäkning avseende 2008 (yrkandena 1–3).

Vänsterpartiet

För 2008 föreslår Vänsterpartiet liksom övriga oppositionspartier att 5 miljarder kronor överförs från Vattenfall genom en extra utdelning till en riskkapitalfond (yrkande 3). Man föreslår att ett extra barnbidrag och studiebidrag betalas ut i december 2008 (yrkande 2). Motionärerna föreslår även ett ROT-avdrag som ska gälla från den 1 december 2008 till slutet av 2009 (yrkande 1). För att bereda utrymme i budgeten 2008 för dessa åtgärder föreslås nya utgiftsramar, anslag och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster (yrkandena 14–16).

Miljöpartiet

Avseende 2008 föreslår motionärerna, i likhet med Socialdemokraterna, att en riskkapitalfond inrättas för att förbättra tillgången till riskkapital inom bl.a. miljöteknikbranschen (yrkande 2). Motionärerna vill göra en extra utdelning från Vattenfall AB på 5 miljarder kronor under 2008 och överföra dessa medel till en riskkapitalfond. Fonden ska styras och administreras

ras av Innovationsbron AB, men i takt med att marknaden normaliseras bör fondens verksamhet integreras med övriga offentliga riskkapitalaktörer. För denna åtgärd yrkar motionärerna på höjd ram för utgiftsområde 24 (yrkande 3), ett nytt anslag inom denna ram (yrkande 4) och en ändrad inkomstberäkning (yrkande 5).

Yttranden från andra utskott

Skatteutskottet

Skatteutskottet avstyrker motionsförslagen om ett tillfälligt ROT-avdrag. Det bör dock nämnas att skatteutskottet i sitt yttrande nämner att frågan om att skattereduktionen för hushållstjänster även ska omfatta ROT-tjänster har aktualiserats tidigare och att skatteutskottet då ansåg att det var angeläget att i framtiden utvidga systemet till att omfatta ROT-tjänster och göra detta permanent. Tack vare en framsynt ekonomisk politik från regeringens sida har Sverige ett gott utgångsläge för att möta konjunkturförsvagningen, anser skatteutskottet. Det finns utrymme att vidta kraftfulla åtgärder i syfte att motverka de effekter på arbetsmarknaden som den finansiella krisen och den tilltagande lågkonjunkturen ger upphov till. Åtgärder kan handla både om att förstärka arbetsmarknaden på kort sikt och att säkra sysselsättningen och stabilisera ekonomin under de kommande åren. Skatteutskottet konstaterar att regeringen arbetar med åtgärder med denna inriktning och anser att regeringens förslag bör avvaktas.

Näringsutskottet

Näringsutskottet avstyrker förslaget att inrätta en riskkapitalfond om 5 miljarder kronor och finansiera denna med en extra utdelning från Vattenfall AB. Utskottet påpekar att man så sent som under innevarande höst avvisade ett liknande förslag och att man nu inte ser någon anledning att ändra sitt ställningstagande. Utskottet framhåller att det mest angelägna för att lösa företagens finansieringsbehov är att finansmarknaderna åter börjar fungera normalt.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet instämmer i ställningstagandena från skatteutskottet och näringsutskottet och avstyrker därmed yrkandena om ett tillfälligt ROT-avdrag och en riskkapitalfond finansierad av en extra utdelning från Vattenfall AB. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår dessutom att ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag ska betalas ut i december månad 2008. Utskottet anser att eventuella åtgärder som kan komma att vidtas för att motverka konjunkturedgången bör vara utformade för att ge maximal effekt på sysselsättningen på kort sikt och även stå i samklang med politikens inriktning att skapa långsiktigt goda förutsättningar för hög

tillväxt och sysselsättning. En engångstransferering under 2008 som motionärerna föreslår är enligt utskottets bedömning inte den mest lämpliga åtgärden i detta perspektiv.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena Fi7 (s) yrkandena 1–3, 7 och 9, Fi9 (v) yrkandena 1 i denna del, 2, 3, 14, 15 och 16, Fi8 (mp) yrkandena 2–4 samt 5 i denna del.

Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att regeringen nyligen aviserat sina planer att i slutet av januari 2009 presentera en proposition med åtgärder för jobb och omställning avslår riksdagen samtliga motionsförslag om stimulansåtgärder mot konjunkturförsvagningen. Utskottet avstyrker därmed förslagen om ändrade utgiftsramar och ändrad inkomstberäkning avseende 2009.

Jämför reservationerna 4 (s), 5 (v) och 6 (mp) samt särskilt yttrande (s, v, mp).

Effekterna på statsbudgetens inkomster och på utgiftsramarna 2009 av de olika motionsförslagen framgår av bilaga 3.

Motionerna

Socialdemokraterna

Avseende 2009 föreslår motionärerna ett ROT-avdrag på 3 miljarder kronor som ska gälla under året (yrkande 8). Man föreslår att bostadstilläggen för pensionärer (BTP) förbättras dels genom att ersättningsnivån höjs från 93 till 95 %, dels genom höjningar av taket (yrkande 10).

I sin budgetmotion, Fi270, föreslog Socialdemokraterna tidigare i höstas ett s.k. förstajobbetavdrag, som innebär att den som anställer en arbetslös ungdom får ett skatteavdrag som motsvarar två tredjedelar av lönen under maximalt tolv månader. Detta avdrag föreslås nu utvidgas med 2 500 personer (yrkande 11). Antalet lärlingsplatser för ungdomar föreslås också utökas med 2 500 personer.

Socialdemokraterna föreslår också att Arbetsförmedlingen tillförs 2 miljarder kronor under 2009 för ett s.k. spetskompetenslyft som innebär att den som utbildar sig kan få både utbildning och en del av sitt lönebortfall under studietiden betalt av staten under förutsättning att även arbetsgivaren bidrar. De 2 miljarder kronorna beräknas räcka till 20 000 personer. Man föreslår även att antalet utbildningsplatser utökas med 10 000. Av dessa platser går 4 500 till yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, 2 500 till den

kommunala vuxenutbildningen, 2 500 till den kvalificerade yrkesutbildningen och 500 platser till högskolan. Kostnaden för denna satsning beräknas till 1 150 miljoner kronor.

Vidare föreslår motionärerna att det generella statsbidraget till kommuner och landsting höjs med 2 miljarder kronor så att uppsägningar kan undvikas när kommunernas skatteinkomster riskerar att minska på grund av konjunkturförsvagningen. Denna resursförstärkning beräknas motsvara ca 5 000 anställda i kommuner och landsting.

Vid sidan av dessa åtgärder föreslår motionärerna att vissa underhållsåtgärder för vägar och järnvägar ska tidigareläggas samt att miljöbilspremien, som ger 10 000 kr i rabatt till den som köper en ny miljöbil, förlängs till att gälla under hela 2009.

För att bereda utrymme i budgeten för de föreslagna åtgärderna föreslår motionärerna att utgiftsramarna, anslagen och inkomstberäkningen ändras i enlighet med motionens förslag (yrkandena 4 och 6). Sammantaget beräknas de föreslagna åtgärderna försvaga de offentliga finanserna med 10 miljarder kronor 2009.

Vänsterpartiet

För 2009 föreslår motionärerna ett investeringsstöd till kommunerna för att tidigarelägga investeringar med särskild inriktning på åtgärder för miljö- och energiförbättringar samt på ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar. De förändringar av arbetslöshetsförsäkringen som föreslogs i budgetmotionen (Fi271), bl.a. högre dagpenning, färre karensdagar och sänkt egenavgift, föreslås tidigareläggas från den 1 juli till den 1 januari 2009 (yrkande 4).

Motionärerna föreslår även åtgärder beträffande utbildningsinsatser och arbetsmarknadspolitik. Man föreslår att anställda som under en period inte behövs i produktionen ska beviljas studieledighet med rätt till a-kassa (yrkande 5) och att fler platser öppnas inom den kvalificerade yrkesutbildningen samt möjlighet att ge aktivitetsstöd för ettåriga högskolestudier (yrkande 6). Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att snabbt erbjuda utbildning i bristyrken till arbetssökande (yrkande 7) och snabbt erbjuda praktik eller utbildning till ungdomar (yrkande 9). Antalet platser för långtidsarbetslösa ungdomar utökas (yrkande 8), och antalet praktikplatser för unga utökas (yrkande 10). Motionärerna föreslår också att anslagssparande på högskoleområdet på sammanlagt 900 miljoner kronor ska få föras över från 2008 för att användas under 2009 (yrkande 13). För att bereda budgetutrymme för dessa åtgärder föreslår motionärerna ändrade utgiftsramar, anslag och en ändrad inkomstberäkning för 2009 (yrkandena 17 och 19).

Miljöpartiet

För 2009 och 2010 begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till riksdagen i enlighet med vad som anförs i motionen (yrkande 1). Detta avser en rad åtgärder. Man föreslår

ökade satsningar på 0,5 miljarder kronor för underhåll av järnvägar. Ett ROT-avdrag för 2009 och 2010 med särskild inriktning på miljöförbättrande investeringar. Motionärerna förespråkar ökade satsningar på arbetsmarknadspolitiska åtgärder och förstärkta resurser till Arbetsförmedlingen för matchning. Inom miljöområdet förordar motionärerna bl.a. ökade satsningar på klimatinvesteringsprogrammen (Klimp), sanering av förorenade områden och att en tillfällig bilskrotningspremie införs under 2009.

För att hindra att kommunerna börjar planera neddragningar av sin verksamhet föreslår Miljöpartiet att statsbidragen höjs med 5 miljarder kronor per år och att höjningen görs permanent.

Yttranden från andra utskott

Arbetsmarknadsutskottet

I sitt yttrande AU5y avstyrker arbetsmarknadsutskottet motionsförslagen i berörda delar. Utskottet konstaterar att man så sent som för en vecka sedan justerade sitt betänkande avseende budgeten för 2009 (2008/09: AU2) och där uttalade sig om utvecklingen på arbetsmarknaden. Utskottet bedömde då att Sverige står väl rustat för att hantera de varsel som i framtiden kan resultera i faktisk arbetslöshet. Utskottet ansåg att konjunkturnedgången ska mötas med offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen. Man höll samtidigt öppet för möjligheten att, om konjunkturläget så skulle komma att kräva, vidta ytterligare arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet vände sig dock mot uppfattningen att sådana insatser skulle betraktas som den centrala eller huvudsakliga åtgärden för att möta konjunkturnedgången.

Vad gäller Vänsterpartiets förslag till förändringar i arbetslöshetsförsäkringen hänvisar arbetsmarknadsutskottet också till sitt budgetbetänkande. Då lämnade Vänsterpartiet motsvarande förslag men med ikraftträdande vid halvårsskiftet 2009 i stället för som nu från den 1 januari 2009. Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att tidigareläggningen skulle kosta statsbudgeten 4,6 miljarder kronor utöver den utgiftsökning som följer av ökad arbetslöshet, vilket skulle begränsa möjligheterna att bedriva en mer offensiv och aktiv politik.

Finansutskottets ställningstagande

Riksdagens beslutsmodell avseende budgeten för nästkommande år innebär att riksdagen genom ett och samma beslut har att fastställa dels utgiftsramar för samtliga utgiftsområden, dels en beräkning av statsbudgetens inkomster. Motionärernas förslag påverkar både ett antal olika utgiftsramar och beräkningen av statsbudgetens inkomster. Utskottet tar därför inte ställning till varje enskild del i motionärernas förslag utan behandlar varje motion som en sammanhängande helhet.

Regeringens budgetproposition överlämnades till riksdagen den 22 september. Propositionen var baserad på makroekonomiska prognoser som förutspådde en tillväxt i BNP 2009 på 1,3 % och en arbetslöshet som nästa år bedömdes uppgå till 6,4 %. Tecknen på en konjunkturförsvagning var redan då tydliga och regeringen föreslog en finanspolitik med klart expansiv inriktning. Regeringen framhöll samtidigt att det fanns risker för en svagare konjunkturutveckling. Sammantaget innebar propositionens förslag en finanspolitisk stimulans på ca 32 miljarder kronor dvs. motsvarande ca 1 % av BNP. Under utskottets beredning av budgetpropositionen försämrades det ekonomiska läget avsevärt.

Till skillnad från andra konjunktur nedgångar är denna driven dels av fallande efterfrågan i utlandet på svenska varor och tjänster, dels av en internationell finanskris som nu drabbar alla länder och företag samtidigt. Detta innebär begränsade möjligheter att genom nationella åtgärder riktade mot den svenska marknaden häva nedgången, utan insatser måste lika mycket fokusera på samordnade insatser på EU-nivå och globalt samt på att hantera konsekvenserna för enskilda av nedgången. En andra observation är att högsta prioritet måste ges till åtgärder som syftar till att få bukt med finanskrisen så att finansmarknaderna återgår till normal funktion, räntorna kommer ned och att företags och hushålls onormala kreditransonering upphör.

Mot slutet av oktober presenterade Konjunkturinstitutet dels sin barometerindikator, dels en revidering av sin makroekonomiska prognos, vilka båda var betydligt dystrare än propositionens prognoser. Uppgifterna om stora varsel under oktober månad förstärkte denna bild.

I sin behandling av budgetpropositionen kommenterade finansutskottet det förändrade makroekonomiska läget (bet. 200/09:FiU1). Konjunkturläget hade försämrats under hösten, och det var uppenbart att de prognoser som budgetförslaget var baserat på skulle komma att revideras i negativ riktning. Utskottet gjorde ändå bedömningen att det inte var lämpligt att revidera beräkningarna eller förslagen i propositionen. Man framhöll att den nya information som fanns att tillgå angående den makroekonomiska och statsfinansiella utvecklingen fortfarande var mycket osäker och att det fanns skäl att avvakta utvecklingen och revidera bedömningarna när ett mer tillförlitligt underlag var tillgängligt. Utskottet framhöll dock att det redan i det liggande budgetförslaget fanns både resurser och möjligheter för regeringen att agera kraftfullt med anledning av varsel och uppsägningar. Utskottet påpekade också att det alltid finns en möjlighet att lägga fram en tilläggsbudget för att föreslå åtgärder som mildrar effekterna av konjunktur nedgången.

Flera åtgärder har vidtagits under hösten i syfte att stabilisera de finansiella marknaderna, normalisera kreditgivningen och stimulera konjunkturen. Riksdagen ställde sig i oktober bakom regeringens förslag att utvidga insättningsgarantins omfattning till att även gälla insättare i utländska instituts filialer i Sverige. Ersättningen enligt insättningsgarantin höjdes också från

250 000 till 500 000 kr (bet 2008/09:FiU14). Riksdagen antog också i november regeringens förslag till stabiliseringsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet som bl.a. innehöll att stödja banker dels i form av kapitaltillskott, dels i form av garantier för deras upplåning (bet. 2008/09:FiU16). Därutöver har riksdagen även ställt sig bakom regeringens förslag att underlätta för kreditförsörjning för företag genom att skjuta till kapital till Almi företagspartner AB och AB Svensk Exportkredit med sammanlagt 5 miljarder kronor (bet. 2008/09:FiU17). Regeringen är – och har varit – aktiv vid möten i Ekofin och toppmöten med EU:s stats- och regeringschefer för samordnade aktioner som stabiliserat medlemsländernas ekonomier och för att få bukt med finanskrisen.

Ekonomi har under hösten också fått en avsevärd penningpolitisk stimulans. I takt med att konjunkturen försvagats under hösten har Riksbanken genomfört stora räntesänkningar. Under oktober månad sänkte Riksbanken reporäntan i två steg om 0,5 procentenheter vardera, från 4,75 till 3,75 %. Den 4 december sänktes sedan räntan med ytterligare 1,75 procentenheter till 2,0 %. Den expansiva effekten av höstens räntesänkningar blir beroende av hur snabbt man får bukt med finanskrisen under 2009. Den fulla normala effekten av en räntesänkning om 2,75 procentenheter bör ligga väl över 1 procent av BNP.

Den 5 december presenterade regeringen i en promemoria att man avser att göra satsningar för jobb och omställning och aviserade att man avser att överlämna en proposition till riksdagen i slutet av januari 2009. De aviserade åtgärderna är inriktade på fem områden:

- Stöd till nya arbetslösa och korttidsarbetslösa. Arbetsförmedlingen ges ökade resurser för matchningsverksamhet, arbetspraktik och kompetensutveckling.
- Stöd till långtidsarbetslösa. Nystartsjobben förstärks genom att nedsättningen av arbetsgivaravgiften fördubblas. Denna förändring blir permanent.
- Förstärkning av yrkesvux och yrkeshögskolan. Yrkesutbildningen för vuxna liksom yrkeshögskolan förstärks och de ekonomiska förutsättningarna för att delta i dessa utbildningar förbättras.
- Satsningar på infrastruktur. Anslagen för drift och underhåll av vägar och järnvägar förstärks.
- Skatteavdrag för reparation, ombyggnad och underhåll av byggnader (ROT-tjänster). De s.k. ROT-tjänsterna inkorporeras i systemet för skatteavdrag för hushållstjänster och blir därmed även permanent.

Regeringen bedömer att dessa kommande åtgärder kommer att innebära att nästan 60 000 personer antingen hamnar i sysselsättning eller i utbildning redan 2009. För 2010 bedöms motsvarande siffra vara drygt 70 000 personer och 2011 34 000 personer. Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn bedöms försvagas med ca 8, 9 respektive 6 miljarder kronor för åren 2009–2011 genom de aviserade åtgärderna. Utskottet vill även

påminna om att de automatiska stabilisatorerna i form av exempelvis arbetslöshetsersättning innebär att efterfrågan i ekonomin kan upprätthållas på en relativt god nivå även i en situation med stigande arbetslöshet. Dessa automatiska stabilisatorer bidrar i hög grad till att ge finanspolitisk stimulans i den svaga konjunktursituation som bedöms råda det kommande året.

Utskottet anser att oppositionspartiernas förslag har både brister och för tjänster. Det finnas skäl att i nuvarande läge främst fokusera på åtgärder för arbetsmarknaden och förstärka resurserna för både arbetsförmedling och insatser för arbetsmarknadspolitiska program och utbildningar. Det finns även skäl att stimulera bygg- och anläggningssektorn genom skatte-subventioner och stöd till investeringar i infrastruktur. Utskottet ställer sig dock mycket tveksamt till breda efterfrågestimulerande åtgärder som riskerar att vara kostsamma och ändå ha begränsad effekt på arbetslöshet och sysselsättning. Under utskottets beredningsarbete har framkommit att kostnaden per jobb åstadkommet genom en allmän efterfrågestimulans riktad mot hushållen är 3–4 miljoner kronor¹. Utskottet är också kritiskt till att, som Vänsterpartiet föreslår, ändra villkoren i arbetslöshetsförsäkringen genom höjda ersättningar och sänkta avgifter. Förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen syftar till att långsiktigt öka drivkrafterna för arbete och därmed sysselsättningen. Att som Vänsterpartiet föreslår spendera mer än 3 miljarder kronor på arbetslöshetsersättningen skulle inte bara vara ett ineffektivt sätt att stimulera konjunkturen kortsiktigt utan även försvaga ekonomins långsiktiga tillväxtkraft.

Miljöpartiets förslag omfattar även 2010. Riksdagens beslut om utgiftsramar och inkomstberäkning är emellertid ettårigt. Miljöpartiets förslag avseende 2010 innebär i allt väsentligt att åtgärderna för 2009 fortsätter även året därpå. I och med att utskottet avstyrker motionärernas förslag till åtgärder för 2009 får även deras förlängning anses vara avstyrkt.

Som framgått tidigare pågår för närvarande en beredningsprocess inom regeringen med sikte på att presentera en proposition för riksdagen i slutet av januari 2009. Denna proposition är tänkt att innehålla ett flertal åtgärder för att motverka konjunkturavmattningens negativa effekter på sysselsättning och tillväxt. De åtgärder som regeringen har aviserat innebär stora satsningar på arbetsmarknadsområdet, den yrkesinriktade utbildningen och på infrastrukturinvesteringar. Åtgärderna innebär också att ROT-tjänster blir en del av systemet med skattereduktion för hushållstjänster.

Utskottet skrev i budgetbetänkande 2008/09:FiU1 att det var mycket viktigt att regeringen noggrant följer utvecklingen och har hög beredskap för att sätta in lämpliga åtgärder för att mildra effekterna av konjunkturedgången. Utskottet kan nu konstatera att såväl oppositionen som regeringen gör bedömningen att finanspolitiska stimulanser utöver de som föreslogs i budgetpropositionen är motiverade. Det är dock viktigt att sådana stimulanser utformas på ett ändamålsenligt sätt. De bör därför utformas för att ge så stor effekt som möjligt på sysselsättningen på kort sikt samtidigt som

¹ Enligt uppgift från professor John Hassler.

de står i samklang med regeringens långsiktiga politik för tillväxt och sysselsättning. Åtgärderna får heller inte vara sådana att de riskerar att leda till att de offentliga finansernas långsiktiga uthållighet kan ifrågasättas. Tack vare en återhållsam och långsiktigt inriktad finanspolitik under högkonjunkturåren, byggd på ett stramt och ansvarsfullt finanspolitiskt ramverk, har Sverige skaffat sig ett finanspolitiskt handlingsutrymme som jämfört med många OECD-länder är generöst. Det är därför möjligt att nu låta de automatiska stabilisatorerna verka, sjuksätta en expansiv budget, genomföra ytterligare finanspolitiska stimulanser och samtidigt upprätthålla goda offentliga finanser.

Utskottet vill fortsättningsvis betona att det är viktigt att regeringen noga följer utvecklingen och har hög beredskap för att sätta in lämpliga åtgärder för att dämpa konjunkturedgången. Utskottet vill emellertid också framhålla att det finanspolitiska utrymmet, trots det starka utgångsläget, inte är outtömligt. Erfarenheter från tidigare konjunkturförsvagningar visar att de svenska offentliga finanserna kan försvagas snabbt och kraftigt när skatteinkomsterna – inte minst företagsskatterna – viker samtidigt som de automatiska stabilisatorerna medför ökade utgifter. Det är av yttersta vikt, anser utskottet, att konjunkturpolitiken bedrivs med ett långsiktigt perspektiv och med beaktande av att konjunkturåtgärder ska ha en bortre parentes inom överblickbar tid så att den långsiktiga uthålligheten i de offentliga finanserna inte äventyras.

Regeringen bereder för närvarande åtgärder för att motverka konjunkturedgången och avser att lämna en proposition till riksdagen i slutet av januari 2009. Utskottet anser att den aviserade propositionen bör avvaktas och föreslår därför att de förslag till stimulansåtgärder som föreslås av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet bör avslås av riksdagen.

Med det anförda avstyrker utskottet följande motionsyrkanden: Fi7 (s) yrkandena 4, 6, 8, 10 och 11, Fi9 (v) yrkandena 1 i denna del, 4–10, 13, 17 och 19 samt Fi8 (mp) yrkande 1 i denna del.

Förändring av anslag för 2009

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om ändrade anslag för 2009 avslås av riksdagen.

Jämför reservationerna 7 (s), 8 (v) och 9 (mp).

Effekterna på statsbudgetens utgiftsanslag 2009 av de olika motionsförslagen framgår av bilaga 4.

Motionerna

Socialdemokraterna

Motionärerna har föreslagit ett flertal åtgärder för att motverka konjunkturförsvagningen. Dessa förslag påverkar såväl utgiftsramar som inkomstberäkningen för 2009. Motionärerna föreslår att anslagen för 2009 ska ändras i enlighet med deras förslag (yrkande 5). Anslagsförslagen framgår av bilaga 3 i detta betänkande.

Vänsterpartiet

Motionärerna har föreslagit ett flertal åtgärder för att motverka konjunkturförsvagningen. Dessa förslag påverkar såväl utgiftsramar som inkomstberäkningen för 2009. Motionärerna föreslår att anslagen för 2009 ska ändras i enlighet med deras förslag (yrkande 18). Anslagsförslagen framgår av bilaga 3 i detta betänkande.

Miljöpartiet

Motionärerna har föreslagit ett flertal åtgärder för att motverka konjunkturförsvagningen. Dessa förslag påverkar såväl utgiftsramar som inkomstberäkningen för 2009. Motionärerna föreslår att anslagen för 2009 ska ändras i enlighet med deras förslag (yrkande 1 i denna del). Anslagsförslagen framgår av bilaga 3 i detta betänkande.

Yttranden från andra utskott

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet avstyrker samtliga oppositionsförslag om ändrade anslag inom sina beredningsområden.

Finansutskottets ställningstagande

Förslagen om stimulansåtgärder mot konjunkturförsvagningen tar sig uttryck i ökade utgifter på ett flertal områden. För att bereda plats för dessa utgifter föreslår motionärerna dels höjda utgiftsramar, dels höjda anslag på de områden som berörs av respektive partimotion.

Anslagen för nästkommande år ska enligt riksdagsordningen fastställas genom ett beslut för varje utgiftsområde, dvs. enskilda anslag får inte bytas ut utan varje utgiftsområde ska betraktas som en enhet. Av detta skäl innebär motionärernas förslag att riksdagen måste ta ställning till samtliga anslag inom de utgiftsområden som berörs av motionsförslagen och inte bara de anslag som påverkas. Den anslagsfördelning som respektive partis förslag medför framgår av tabellerna över de berörda utgiftsområdena som redovisas i bilaga 3.

Finansutskottet har i det föregående avstyrkt motionärernas förslag om åtgärder mot konjunkturförsvagningen och de ändrade utgiftsramar som föranleds av dessa förslag. I linje med detta avstyrker utskottet även motionärernas förslag till fördelning av anslag för 2009 inom samtliga berörda utgiftsområden.

Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi7 (s) yrkande 5, Fi9 (v) yrkande 18 och Fi8 (mp) yrkande 1 i denna del.

Ägarstrukturen i banksektorn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ändrad ägarstruktur i banksektorn.

Jämför reservation 10 (v).

Motionen

Vänsterpartiet anser i motion Fi9 att på grund av det instabila läge som råder på finansmarknaderna bör regeringen avbryta försäljningsplanerna för SBAB och i stället betona vikten av statligt ägande i den finansiella sektorn (yrkande 11.)

Finansutskottets ställningstagande

Vänsterpartiet motionerade nyligen om ägarstrukturen i banksektorn (motion 2008/09:Fi4) och förespråkade ett ökat statligt ägande bl.a. genom att öka statens ägarandel i Nordea. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och framhöll att statens roll bör vara att övervaka och bedriva tillsyn. På så sätt undviks de intressekonflikter som kan uppstå mellan statens roll som ägare respektive tillsynsansvarig och reglerare. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Ensidig uppsägning av lån

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att ta bort bankernas ensidiga rätt att säga upp avtal.

Jämför reservation 11 (v).

Motionen

Vänsterpartiet upprepar sitt tidigare yrkande från motion 2008/09:Fi4 avseende att ta bort bankernas ensidiga rätt att säga upp ingångna avtal (yrkande 12).

Finansutskottets ställningstagande

Motsvarande yrkande behandlades och avstyrktes av finansutskottet i betänkande 2008/09:FiU17 den 18 november i år. Utskottet ser ingen anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (s)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Jörgen Hellman (s) och Christina Zedell (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008

a) Ändrade ramar för utgiftsområden för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 1 och 9 samt avslår motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3 samt 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 2 och 14.

b) Ändrade anslag för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2008 enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 2 och avslår motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 4 och 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 15.

c) ROT-avdrag

=Utskottet.

d) Extra aktieutdelning från Vattenfall

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om extra aktieutdelning från Vattenfall. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 7 och bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3.

e) Ändrad inkomstberäkning för 2008

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Socialdemokraternas förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 16.

Ställningstagande

Sverige befinner sig i en jobbkris. De prognoser som regeringen har byggt sin ekonomiska politik på i budgetpropositionen för 2009 förutspår oförändrad sysselsättning, en måttligt ökad arbetslöshet och en hygglig tillväxt. Dessa prognoser var överspelade redan när de presenterades, och de avviker nu mycket kraftigt från de prognoser som oberoende bedömare gör. Konjunkturinstitutet (KI) har under hösten reviderat sina prognoser för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen vid ett flertal tillfällen. När vi lämnade in vår stimulansmotion den 13 november baserades våra förslag t.e.x på KI:s prognos från den 29 oktober, då det bedömdes att sysselsättningen under de kommande två åren skulle minska med 100 000 personer netto, att arbetslösheten skulle stiga till 8,2 % och att tillväxten under 2009 skulle bli negativ.

I motionen kräver vi därför snabba åtgärder – redan under innevarande år. Genom att agera snabbt kan vi undvika en lång och djupgående lågkonjunktur och på så sätt både dämpa ökningen av arbetslösheten och undskott i de offentliga finanserna. Företagens möjligheter att få tillgång till riskkapital har försämrats allvarligt under de senaste månadernas finanskris. Den kapitalförsörjning som marknaden erbjuder måste därför kompletteras med ökade offentliga insatser. Vi vill därför, i likhet med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, inrätta en riskkapitalfond på 5 miljarder kronor som finansieras genom en extra utdelning från det statligt ägda Vattenfall AB. Riskkapitalfonden ska vara ett komplement till den privata marknaden för riskkapital. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron AB tillsammans med andra befintliga offentliga riskkapitalaktörer; i takt med att marknaden normaliseras bör fondens verksamhet integreras med dessa.

Precis som professor Lars Calmfors menar vi därutöver att dagens svåra konjunkturedgång motiverar finanspolitiska stimulanser för att upprätthålla hushållens konsumtion. Vi delar också Calmfors uppfattning att det effektivaste sättet att göra detta är att rikta stimulanser mot låginkomstgrup-

per. Därför vill vi att staten ska betala ut ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag under december månad. Därutöver vill vi också stärka pensionärernas köpkraft, se vårt ställningstagande under punkt 2. Sammantaget innebär förslagen att de offentliga finanserna 2008 försvagas med 2,1 miljarder kronor. Förslagets budgeteffekter framgår av bilaga 2. Med det anförda tillstyrker vi motion Fi7 (s) yrkandena 1–3, 7 och 9, tillstyrker delvis motionerna Fi8 (mp) yrkande 5 i denna del och Fi9 (v) yrkandena 3 och 16 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

2. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008

a) Ändrade ramar för utgiftsområden för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt Vänsterpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 2 och 14 samt avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 1 och 9 samt

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3.

b) Ändrade anslag för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2008 enligt Vänsterpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 15 och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 2 och

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 4.

c) ROT-avdrag

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ROT-avdrag för 2008. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del.

d) Extra aktieutdelning från Vattenfall

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om extra aktieutdelning från Vattenfall. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 7 och

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del.

e) Ändrad inkomstberäkning för 2008

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Vänsterpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 16 och

bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 3 och

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att det snabbt försämrade ekonomiska läget kräver åtgärder redan under innevarande år. Företagens möjligheter att få tillgång till riskkapital har försämrats allvarligt under de senaste månadernas finanskris. Den kapitalförsörjning som marknaden erbjuder måste därför kompletteras med ökade offentliga insatser. Vi vill därför, i likhet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, inrätta en riskkapitalfond på 5 miljarder kronor som finansieras genom en extra utdelning från det statligt ägda Vattenfall AB. Riskkapitalfonden ska vara ett komplement till den privata marknaden för riskkapital. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron AB tillsammans med andra befintliga offentliga riskkapitalaktörer; i takt med att marknaden normaliseras bör fondens verksamhet integreras med dessa.

Vidare anser Vänsterpartiet att ett nytt tidsbegränsat ROT-avdrag bör införas som också ska omfatta hyresbostäder och särskilt premiera åtgärder för energieffektiviseringar. Avdraget bör gälla fr.o.m. december 2008.

Barnfamiljernas köpkraft behöver stärkas, och vi anser därför att ett extra barnbidrag bör betalas ut i december månad. Även ett extra studiebidrag bör betalas ut vid samma tidpunkt.

Sammantaget innebär förslagen att de offentliga finanserna 2008 försvagas med 2,4 miljarder kronor. Förslagets budgeteffekter framgår av bilaga 2.

Med det anförda tillstyrker jag motion Fi9 (v) yrkandena 1 i denna del, 2, 3 och 14–16, tillstyrker delvis motionerna Fi7 (s) yrkandena 3 och 7, Fi8 (mp) yrkande 5 i denna del samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

3. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008, punkt 1 (mp)

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Förändring av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008

a) Ändrade ramar för utgiftsområden för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt Miljöpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 1 och 9 samt

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 2 och 14.

b) Ändrade anslag för 2008

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2008 enligt Miljöpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 4 och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 2 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 15.

c) ROT-avdrag

=Utskottet.

d) Extra aktieutdelning från Vattenfall

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om extra aktieutdelning från Vattenfall. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del och

bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 7 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3.

e) Ändrad inkomstberäkning för 2008

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Miljöpartiets förslag i bilaga 2 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 5 i denna del och

bifaller delvis motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 3 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 16.

Ställningstagande

Vi anser att det snabbt försämrade ekonomiska läget kräver åtgärder redan under innevarande år. Företagens möjligheter att få tillgång till riskkapital har försämrats allvarligt under de senaste månadernas finanskris. Den kapitalförsörjning som marknaden erbjuder måste därför kompletteras med ökade offentliga insatser. Vi vill därför, i likhet med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, inrätta en riskkapitalfond på 5 miljarder kronor som finansieras genom en extra utdelning från det statligt ägda Vattenfall AB. Riskkapitalfonden ska vara ett komplement till den privata marknaden för riskkapital. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron AB tillsammans med andra befintliga offentliga riskkapitalaktörer; i takt med att marknaden normaliseras bör fondens verksamhet integreras med dessa.

Förslaget innebär inte någon belastning på de offentliga finanserna 2008, vilket framgår av bilaga 2.

Med det anförda tillstyrker jag motion Fi8 (mp) yrkandena 2–4 och 5 i denna del, tillstyrker delvis motionerna Fi7 (s) yrkandena 3 och 7, Fi9 (v) yrkandena 3 och 16 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

4. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (s)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Jörgen Hellman (s) och Christina Zedell (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

a) Ändrade ramar för utgiftsområden för 2009

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 4 och 10 samt avslår motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4–10 och 17.

b) Statsbudgetens övriga utgifter – minskning av anslagsbehållningar

=Utskottet.

c) *ROT-avdrag för 2009*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ROT-avdrag för 2009. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 8 och avslår motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del.

d) *Förstajobbetavdrag*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förstajobbetavdrag. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 11.

e) *Ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009*

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Socialdemokraternas förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 6 och avslår motionerna

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 19.

Ställningstagande

Sverige befinner sig i en jobbkris. De prognoser som regeringen har byggt sin ekonomiska politik på i budgetpropositionen för 2009 förutspar oförändrad sysselsättning, en måttligt ökad arbetslöshet och en hygglig tillväxt. Dessa prognoser var överspelade redan när de presenterades, och de avviker nu mycket kraftigt från de prognoser som oberoende bedömare gör. Konjunkturinstitutet (KI) har under hösten reviderat sina prognoser för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen vid ett flertal tillfällen. När vi lämnade in vår stimulansmotion den 13 november baserades våra förslag t.ex. på KI:s prognos från den 29 oktober, då det bedömdes att sysselsättningen under de kommande två åren skulle minska med 100 000 personer netto, att arbetslösheten skulle stiga till 8,2 % och att tillväxten under 2009 skulle bli negativ.

Vi föreslog därför ett omfattande stimulanspaket som syftar till att undvika en djup och långdragen lågkonjunktur, men också till att investera i kompetens och grön omställning så att svenska företag och svenska löntagare är mer konkurrenskraftiga och kan nå ännu större framgångar i framtiden, när konjunkturen vänder. Vi vill investera Sverige ur jobbkrisen. Fler jobb går före stora skattesänkningar.

Vi föreslår ett spetskompetenslyft till alla som riskerar att bli arbetslösa. De som utnyttjar de sämre tiderna till att utbilda sig kan få både utbildningen och en del av sitt lönebortfall under studietiden betalade av staten – givet att arbetsgivaren är med och bidrar. Arbetsförmedlingen tillförs därför ytterligare 2 miljarder kronor 2009, vilket beräknas räcka för att 20 000 personer ska kunna få del av åtgärden. Vi föreslår också ytterligare 10 000 utbildningsplatser 2009 utöver de 20 000 platser som vi föreslog i vår budgetmotion eftersom prognoserna för arbetslösheten – och således efterfrågan på utbildning av alla varianter – kraftigt har förändrats sedan vi lämnade in budgetmotionen.

Ungdomarna är en grupp som riskerar att drabbas särskilt hårt av konjunkturnedgången. Dels för att ungdomar ofta har tidsbegränsade anställningar och därför är de första som inte får behålla jobbet när konjunkturen vänder, dels för att denna lågkonjunktur sammanfaller med historiskt stora ungdomskullar. Vi vill därför förstärka våra insatser för att se till att alla ungdomar får möjlighet till praktik eller utbildning. Därför föreslår vi att det förstajobbetavdrag som vi föreslog i motion 2008/09:Fi270, och som innebär att den som anställer en långtidsarbetslös ungdom får ett skatteavdrag som motsvarar två tredjedelar av lönen, ska utvidgas med ytterligare 2 500 årsplatser, så att det totalt kan omfatta 7 500 årsplatser. Dessutom vill vi investera i ytterligare 2 500 lärlingsutbildningar, så att totalt 5 000 långtidsarbetslösa ungdomar kan erbjudas att få läsa in gymnasiekompetens och samtidigt praktisera på ett företag i stället för att gå utan arbete. För att hålla uppe sysselsättningen i byggbranschen och tidigarelägga nödvändiga renoverings- och ombyggnadsarbeten föreslår vi att ett nytt ROT-avdrag införs under 2009. Avdraget ska vara 30 % för arbetskostnader vid inköp av byggtjänster, upp till ca 10 000 kr per småhus, ca 5 000 kr per lägenhet och ca 20 000 kr per hyreshus. Byggtjänster som leder till energi-effektiviseringar ska särskilt uppmuntras.

För att undvika att krisen leder till stora uppsägningar i kommuner och landsting och därmed försämringar i välfärden föreslår vi en höjning av det generella statsbidraget till kommunerna och landstingen med 2 miljarder kronor 2009 utöver de extra 4,8 miljarder kronor i riktade kommunsatser som redan finns i vår budgetmotion Fi270. Den ökade satsningen motsvarar ca 5 000 anställda. Därutöver anser vi att regeringen snarast bör återkomma med besked om statsbidragen till kommunsektorn för 2010 så att kommuner och landsting i god tid kan planera sin verksamhet.

För att stärka köpkraften för de sämst ställda pensionärerna föreslår vi att bostadstillägget för pensionärer (BTP) förbättras.

Vi tidigarelägger också underhåll av infrastruktur, totalt 270 miljoner kronor, så att nödvändigt underhåll kan genomföras nu under lågkonjunkturen. Dessutom föreslår vi att miljöbilspremierna förlängs till den 31 december 2009, så att efterfrågan hålls uppe på miljövänliga bilar.

Sammantaget uppgår våra förslag till 2,1 miljarder kronor 2008 och 10 miljarder kronor 2009 och därutöver tillkommer riskkapitalfonden. Detta ryms väl inom beslutade utgiftstak. De samlade effekterna på ramarna för utgiftsområdena och statbudgetens inkomster framgår av bilaga 3.

Sedan vi lämnade in vår motion har det ekonomiska läget förvärrats ytterligare. I november månad uppgick antalet varsel till ca 20 000 personer, och under perioden september–november har totalt nästan 50 000 personer varslats om uppsägning. Vi har därför tagit fram fler förslag till ekonomiska stimulanser t.ex. en tidigareläggning av renoveringar av miljonprogrammen, ett förstärkt investeringsstöd för hyresrätter och löften om 5 miljarder kronor i ökade tillskott till kommunsektorn 2010. Totalt har vi presenterat förslag på ekonomiska stimulanser för ca 15 miljarder kronor för 2009, utöver de förslag som vi presenterade i höstens budgetmotion.

Regeringen har efter en lång tids tystnad motvilligt återkommit med ett magert paket, vilket presenterades den 5 december. Trots detta och Riksbankens räntesänkningar räknar Arbetsförmedlingen med att sysselsättningen kommer att sjunka med 145 000 personer på två år och att arbetslösheten kommer att stiga till 9 % 2010. Såväl professor Lars Calmfors som Konjunkturinstitutet gör därför bedömningen att regeringens åtgärder inte räcker.

Vi socialdemokrater kommer att fortsätta att följa utvecklingen mycket noga och återkomma med fler förslag till insatser vid behov.

Med det anförda tillstyrker vi motion Fi7 (s) yrkandena 4, 6, 8, 10 och 11 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

5. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

a) Ändrade ramar för utgiftsområden för 2009

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt Vänsterpartiets förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4–10 och 17 samt avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 4 och 10 samt

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del.

b) Statsbudgetens övriga utgifter – minskning av anslagsbehållningar

Riksdagen beslutar om minskning av anslagsbehållningar enligt Vänsterpartiets förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 13.

c) ROT-avdrag för 2009

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ROT-avdrag för 2009. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del och avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 8 och

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del.

d) Förstajobbetavdrag

=Utskottet.

e) Ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Vänsterpartiets förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 19 och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 6 och

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Mot bakgrund av den ekonomiska krisen i allmänhet och situationen på arbetsmarknaden i synnerhet krävs enligt min uppfattning ytterligare finanspolitiska stimulanser 2009.

För att hålla i gång ekonomin behövs ett konjunkturellt investeringsstöd till kommunerna i syfte att undvika att investeringar inte blir av eller skjuts på framtiden när de tvärtom behöver tidigareläggas. Jag anser att det bör avsättas sammanlagt 8 miljarder kronor för ett sådant investeringsstöd som särskilt ska gynna ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning samt miljö- och energieffektiviseringar. Enligt min mening bör regeringen också undersöka möjligheterna att via Riksgälden ordna en kreditfacilitet för kommunsektorn.

Jag anser vidare att ett nytt tidsbegränsat ROT-avdrag bör införas som också ska omfatta hyresbostäder. Sådana ROT-avdrag som syftar till miljöförbättrande åtgärder och energieffektiviseringar bör premieras särskilt.

För att rädda jobb, förhindra utslagning och stimulera efterfrågan är det viktigare än någonsin att satsa på en trygg arbetslöshetsförsäkring. Jag menar att det bör genomföras en rad förbättringar i arbetslöshetsförsäk-

ringen i form av bl.a. höjd ersättningsnivå, färre karensdagar och återinförd rätt för deltidsarbetslösa att stämpla. Dessutom bör egenavgiften sänkas kraftigt.

För att förhindra varsel och uppsägningar bör staten erbjuda ekonomiskt stöd till fortbildning av anställda i branscher med tillfälligt sviktande orderingång. Dessutom bör det införas ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd kan erbjudas för ettåriga högskolestudier. Vidare anser jag att ytterligare 2 500 platser inom kvalificerad yrkesinriktad utbildning ska införas. Sådana utbildningar är flexibla, regionalt förankrade och ska svara mot aktuella behov av arbetskraft.

Enligt Arbetsförmedlingens prognos för 2009 kommer arbetslösheten framför allt att stiga bland ungdomar och utrikes födda som är på väg in på arbetsmarknaden. De unga som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa är de som inte klarat gymnasiet. Av den anledningen anser jag att medel bör avsättas för ett kunskapslyft för unga – en särskild utbildningsinsats för långtidsarbetslösa ungdomar som saknar gymnasieutbildning. Jag vill även betona betydelsen av tidiga insatser när det gäller unga. Arbetsförmedlingen ska inte behöva vänta 5–6 månader med att erbjuda insatser för arbetslösa ungdomar utan bör kunna erbjuda ungdomar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, inklusive den ovan nämnda utbildningsinsatsen, i ett tidigt skede när så är motiverat. Dessutom menar jag att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att komma överens med kommuner, landsting och ideella organisationer om att öka antalet praktikplatser med aktivitetsstöd inom ramen för Jobbgarantin för ungdomar.

Jag anser också att regeringen bör föra över 900 miljoner kronor i anslagssparande från 2008 till 2009 inom utgiftsområde 16. Pengarna ska förutom att användas för studieplatser också kunna gå till insatser för att rekrytera fler studenter – särskilt ur grupper som är underrepresenterade vid högskolan.

Det stimulanspaket som jag här förordar omfattar sammanlagt drygt 16 miljarder kronor 2009 enligt vad som framgår av Vänsterpartiets alternativ i bilaga 3 i detta betänkande.

Mot denna bakgrund tillstyrker jag Vänsterpartiets motion Fi 9 yrkande 1 i denna del, samt yrkandena 4–10, 13 och 17 och avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

6. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (mp)

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009

a) *Ändrade ramar för utgiftsområden för 2009*

Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt Miljöpartiets förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 4 och 10 samt

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4–10 och 17.

b) *Statsbudgetens övriga utgifter – minskning av anslagsbehållningar*

=Utskottet.

c) *ROT-avdrag för 2009*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ROT-avdrag för 2009. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 8 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 i denna del.

d) *Förstajobbetavdrag*

=Utskottet.

e) *Ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009*

Riksdagen godkänner den ändrade beräkning av statsbudgetens inkomster som redovisas i Miljöpartiets förslag i bilaga 3 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och

avslår motionerna

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 6 och

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 19.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen omedelbart bör ta initiativ till kraftfulla åtgärder för att möta det försämrade konjunkturläget. Sådana åtgärder är nödvändiga för att mildra effekterna av konjunkturedgången samtidigt som ytterligare steg kan tas för att stärka Sveriges konkurrenskraft och ställa om till ett hållbart samhälle.

Underhållet av järnvägar är eftersatt i Sverige och jag bedömer att ytterligare underhållsarbete snabbt kan sättas i gång nu när konjunkturen vänder nedåt och mer ledig arbetskraft finns att tillgå. 0,5 miljarder kronor bör kunna tillföras under 2009 och 2010 i detta syfte. Dessutom bör medel avsättas för att tidigarelägga underhåll av vägar.

Jag anser att regeringen bör återkomma med ett förslag om ROT-avdrag för 2009 och 2010 som också omfattar flerbostadshus. ROT-avdraget ska syfta till miljöförbättringar och energieffektiviseringar. Jag anser också att en särskild riktad satsning bör göras mot statens egna fastighetsbestånd och den energieffektivisering som går att göra där.

För Miljöpartiet går skapandet av nya jobb och hållbar utveckling hand i hand. Jag menar att den konjunkturavmattning som vi nu ser framför oss också innebär en möjlighet till offensiva åtgärder. Skogsstyrelsen har tidigare haft ett omfattande arbete tillsammans med Arbetsförmedlingen där arbetslösa jobbat med naturvård – ett arbete som nu bör kunna utvecklas kraftigt. Jag anser att ytterligare 1 miljard kronor bör avsättas till arbetsmarknadsåtgärder i form av gröna jobb och kvalitativ och yrkesinriktad utbildning. Dessutom bör Arbetsförmedlingen tillföras resurser bl.a. för att stärka arbetet med matchning och coachning av dem som nu varslas.

Arbetet med sanering av förorenade områden är mycket eftersatt. Mot bakgrund av att arbetslösheten väntas öka bör ytterligare medel kunna tillföras detta område under 2009 och 2010. Dessutom anser jag att – nu när konjunkturen vänder nedåt och det finns lediga resurser i ekonomin ytterligare – insatser är motiverade inom ramen för klimatinvesteringsprogrammen (Klimp).

Små företag har ofta svårt att komma ut på världsmarknaden. När konjunkturen försämras blir det än svårare. Jag anser därför att medel bör avsättas för att stödja exporten av miljöteknik. I syfte att modernisera den svenska bilparken bör dessutom en bilskrotningssubvention införas 2009.

Kommunernas och landstingens skatteintäkter kan förväntas minska framöver på grund av ökad arbetslöshet och lägre sysselsättning. Det finns då enligt min uppfattning en påtaglig risk att kommuner och landsting ser sig tvungna att skära i sina kostnader genom att säga upp personal. Det skulle i så fall riskera att ytterligare försvaga konjunkturen. För att förhindra en sådan utveckling menar jag att statsbidragen till kommunerna ska höjas permanent med 5 miljarder kronor årligen.

Den ökande arbetslösheten kommer sannolikt att leda till högre utgifter för arbetslöshetsersättning med 4–7 miljarder kronor. Trots detta finns det goda budgeteringsmarginaler, och de satsningar som jag förordar ryms gott och väl utan att utgiftstaken hotas. Sammantaget förordar jag finanspolitiska stimulanser motsvarande ungefär 0,3 % av BNP 2009 enligt vad som framgår av Miljöpartiets alternativ i bilaga 3 i detta betänkande.

Mot denna bakgrund tillstyrker jag Miljöpartiets motion Fi 8 yrkande 1 i denna del samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

7. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (s)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Jörgen Hellman (s) och Christina Zedell (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2009 enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 4 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5 och avslår motionerna 2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att anslagen i statsbudgeten för 2009 bör anvisas i enlighet med Socialdemokraternas förslag som framgår av bilaga 4.

Därmed tillstyrker vi motion Fi7 (s) yrkande 5 och avstyrker motionerna Fi9 (v) yrkanden 18 och Fi8 (mp) yrkande 1 i denna del.

8. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2009 enligt Vänsterpartiets förslag i bilaga 4 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 18 och avslår motionerna 2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5 och 2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att anslagen i statsbudgeten för 2009 bör anvisas i enlighet med Vänsterpartiets förslag som framgår av bilaga 4.

Därmed tillstyrker jag motion Fi9 (v) yrkande 18 och avstyrker motionerna Fi7 (s) yrkande 5 och Fi8 (mp) yrkande 1 i denna del.

9. Förändring av anslag för 2009, punkt 3 (mp)

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar om ändrade anslag för 2009 enligt Miljöpartiets förslag i bilaga 4 i betänkandet. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5 och 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 18.

Ställningstagande

Jag anser att anslagen i statsbudgeten för 2009 bör anvisas i enlighet med Miljöpartiets förslag som framgår av bilaga 4.

Därmed tillstyrker jag motion Fi8 (mp) yrkande 1 i denna del och avstyrker motionerna Fi7 (s) yrkande 5 och Fi9 (v) yrkande 18.

10. Ägarstrukturen i banksektorn, punkt 4 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ägarstrukturen i banksektorn. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 11.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att regeringen, såsom företrädare för statens ägande i SBAB, bör sätta press på de övriga aktörerna på bolånemarknaden genom att sänka bolåneräntorna. Enligt en del bedömare försämrar SBAB:s upplåningsvillkor av den osäkerhet som råder kring en eventuell utförsäljning. Denna osäkerhet skulle regeringen snabbt kunna sätta stopp för genom att avbryta försäljningsplanerna och i stället betona vikten av statligt ägande inom den finansiella sektorn i allmänhet och i SBAB i synnerhet.

Med det anförda tillstyrker jag motion Fi9 (v) yrkande 11.

11. Ensidig uppsägning av lån, punkt 5 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ensidig uppsägning av lån. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 12.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör se över hur låntagarnas ställning kan stärkas och att bankernas ensidiga rätt att säga upp avtal bör ses över så att inte banker kan tvinga företag att helt oförskyllt gå i konkurs, vilket inträffade under den förra bankkrisen.

Därmed tillstyrker jag motion Fi9 (v) yrkande 12.

Särskilt yttrande

Förändring av utgiftsramar och ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009, punkt 2 (s, v, mp)

Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Mikaela Valtersson (mp), Jörgen Hellman (s), Christina Zedell (s) och Alice Åström (v) anför:

Sveriges ekonomi utvecklas mycket svagt. Under september, oktober och november har nästan 50 000 personer varslats om uppsägning. Tillväxten har under de två senaste kvartalen varit svagt negativ. Arbetslösheten ökar och i dag är var femte ungdom arbetslös. Regeringen har byggt sin ekonomiska politik på prognoser för den ekonomiska utvecklingen som var överspelade redan när de presenterades.

Precis som bl.a. Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådets ordförande Lars Calmfors, TCO och Svenskt Näringsliv är vi inom Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet eniga om att ekonomin i det rådande, konjunkturläget måste stimuleras ytterligare. Därför har vi i vår sin partimotion föreslagit en rad åtgärder för att motverka den pågående konjunkturförsvagningen. Förslagen i de tre motionerna är inte identiska, men huvudinriktningen på förslagen är i högsta grad gemensam. Vi anser att regeringen är för passiv och att det krävs omedelbara och väl tilltagna åtgärder för att möta den dramatiska försämringen av konjunkturen och den kraftiga ökningen av antalet varsel. Tre utskott, skatte- närings- och arbetsmarknadsutskottet, har yttrat sig till finansutskottet och i samtliga yttranden har de rödgröna avgivit gemensamma avvikande meningar i enlighet med motionernas inriktning. Vi delar de uppfattningar som där framförs.

I en gemensam motivreservation till finansutskottets betänkande om budgeten för 2009 (2008/09:FiU1) redovisade vi vår kritik mot att budgeten byggde på gamla prognoser och underströk att det behövdes kraftfulla och snabba åtgärder för att möta konjunkturförsvagningen. Under beredningen av de nu aktuella motionsförslagen om stimulansåtgärder har ytterligare negativa konjunkturbedömningar framkommit. Konjunkturinstitutet bedömer att tillväxten 2009 kommer att bli negativ. Arbetsförmedlingen räknar i sin prognos som offentliggjordes den 9 december med att sysselsättningen minskar med 65 000 personer 2009 och ytterligare 80 000 under 2010 och att arbetslösheten stiger till 7,6 % 2009 och 9 % 2010. Vi anser att denna utveckling är högst oroande och att det krävs resoluta insatser från statsmakterna för att dämpa effekterna av den försvagade ekonomin. I motivreservationen i FiU1 framhöll vi behovet av att ompröva politiken mot bakgrund av att konjunkturläget förändrats i negativ riktning. Vi tvingas nu konstatera att behovet av att ompröva politiken och vidta stimulansåtgärder har blivit än mer akut, och vår kritik mot regeringen har blivit än mer relevant.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av händelse av större vikt

2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt specifikation i tabell 1.2.
2. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2008 enligt specifikation i tabell 1.3.
3. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2008 enligt specifikation i tabell 1.4.
4. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt specifikation i tabell 1.5.
5. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2009 enligt specifikation i tabell 1.6.
6. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009 enligt specifikation i tabell 1.7.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra en extra aktieutdelning från Vattenfall i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen beslutar om att anta en ny lagstiftning om ROT-avdrag i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen beslutar om att ändra lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag med sådan innebörd att ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag till gymnasieungdomar kan betalas ut i december 2008.
10. Riksdagen beslutar om att ändra lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. med sådan innebörd att ersättningsnivån höjs till 95 % och taket ökas till 5 500 kr i månaden för sammanboende och 2 750 kr i månaden för ensamstående den 1 januari 2009.
11. Riksdagen beslutar om att anta en ny lagstiftning om förstajobbetavdrag i enlighet med vad som anförs i motionen.

2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med åtgärder för att möta den förväntade kraftiga konjunkturnedgången i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett statligt riskkapitalbolag.

3. Riksdagen beslutar att öka utgiftsramen för utgiftsområde 24 med 5 miljarder kronor 2008.
4. Riksdagen anvisar för 2008 ytterligare 5 miljarder kronor till ett nytt anslag under utgiftsområde 24 för inrättandet av ett statligt riskkapitalbolag.
5. Riksdagen beräknar att inkomsterna under inkomsttitel 2411 Inkomster av statens verksamhet – extra utdelning från Vattenfall ökar med 5 miljarder kronor 2008.

2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag som innebär att ett s.k. ROT-avdrag införs enligt vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar att ändra lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag med sådan innebörd att ett extra barnbidrag och ett extra studiebidrag till gymnasieungdomar kan betalas ut i december 2008.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom en extra aktieutdelning från Vattenfall inrätta en riskkapitalfond som styrs av Innovationsbron.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avsätta studiestöd för kompetensutveckling.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivitetsstöd för ettåriga högskolestudier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att erbjuda utbildning i bristyrken till arbetssökande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kunskapslyftet för unga.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tidigarelägga arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka antalet praktikplatser för unga med aktivitetsstöd inom ramen för jobbgaranti för ungdomar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om SBAB.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort bankernas ensidiga rätt att säga upp lån.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen för över 900 miljoner kronor i anslagssparande från 2008 till 2009 inom utgiftsområde 16.

14. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2008 enligt specifikationen i tabell 1.3.
15. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2008 i enlighet med specifikationen i tabell 1.4.
16. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2008 enligt specifikationen i tabell 1.5.
17. Riksdagen beslutar om ändrade ramar för utgiftsområden för 2009 enligt specifikationen i tabell 1.6.
18. Riksdagen anvisar ändrad fördelning av utgifter för 2009 i enlighet med specifikationen i tabell 1.7.
19. Riksdagen beslutar om ändrad beräkning av statsbudgetens inkomster för 2009 enligt specifikationen i tabell 1.8.

BILAGA 2

Oppositionspartiernas förslag till ändrade utgifter och inkomster 2008

Utgifter*Tusental kronor*

UO	Ram Anslag	Riksdagens beslut	s	v	mp
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	66 696 808	+1 960 000	+1 960 000	
	1:1 Allmänna barnbidrag	23 373 000	+1 960 000	+1 960 000	
15	Studiestöd	20 326 732¹	+140 000	+140 000	
	1:1 Studiehjälp m.m.	4 044 472	+140 000	+140 000	
24	Näringsliv	4 866 663¹	+5 000 000	+5 000 000	+5 000 000
	Risikapitalfond för miljöteknik (nytt anslag)		+5 000 000	+5 000 000	+5 000 000

Anm. Statsbudget + tilläggsbudget

Inkomster*Tusental kronor*

Inkomsttitel	Riksdagens beslut	s	v	mp
1140 Skattereduktioner (ROT-avdrag)	-140 957 288		-300 000	
2411 Inkomster av statens aktier	19 000 000	+5 000 000	+5 000 000	+5 000 000

BILAGA 3

Oppositionspartiernas förslag till ändrade utgiftsramar och beräkning av inkomster 2009

Av riksdagen fastställda ramar och oppositionens förslag till ändringar

Miljoner kronor, avvikelser från riksdagens beslut

Utgiftsområde		Riksdagens beslut	s	v	mp
1	Rikets styrelse	12 373	±0	±0	±0
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 900	±0	±0	±0
3	Skatt, tull och exekution	9 460	±0	±0	±0
4	Rättsväsendet	32 624	±0	±0	±0
5	Internationell samverkan	1 643	±0	±0	±0
6	Försvar och samhällets krisberedskap	44 707	±0	±0	±0
7	Internationellt bistånd	30 109	±0	±0	±0
8	Migration	5 899	±0	±0	±0
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	54 807	±0	±0	±0
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	113 927	±0	±0	±0
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42 456	+500	±0	±0
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	68 466	±0	±0	±0
13	Integration och jämställdhet	5 473	±0	±0	±0
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	55 946	+2 650	+4 900	+7 200
15	Studiestöd	21 452	+192	+100	±0
16	Utbildning och universitetsforskning	50 189	+633	+150	+200
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 287	±0	±0	±0
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	1 677	±0	±0	±0
19	Regional tillväxt	3 502	±0	+600	±0
20	Allmän miljö- och naturvård	5 338	+425	±0	+640
21	Energi	2 811	±0	±0	+600
22	Kommunikationer	40 223	+275	±0	+700
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17 573	±0	±0	±0
24	Näringsliv	5 186	±0	±0	±0
25	Allmänna bidrag till kommuner	67 039	+2 000	+6 700	+5 000
26	Statsskuldsräntor m.m.	33 871	±0	±0	±0
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 878	±0	±0	±0
	Minskning av anslagsbehållningar	-2 371	±0	+900	±0
	Summa utgiftsområden	766 448	+6 675	+13 350	+14 340

Utgiftsområde	2009			
	Riksdagens beslut	s	v	mp
Summa utgiftsområden exkl. stats- skuldräntor	732 646	+6 675	+13 350	+14 340
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	220 749	±0	±0	±0
Takbegränsade utgifter	953 395	+6 675	+13 350	+14 340
Budgeteringsmarginal	37 605	-6 675	-13 350	-14 340
Utgiftstak för staten	991 000	±0	±0	±0

Av riksdagen godkänd inkomstberäkning och oppositionspartiernas förslag till ändringar

Miljarder kronor

	Avvikelser från riksdagens beslut 2009			
	s	v	mp	
Skatt på arbete	907,5	-3,3	-3,0	-2,0
<i>Direkta skatter</i>	502,5	-3,0	-3,0	-2,0
Kommunal inkomstskatt	526,0	±0	±0	±0
Statlig inkomstskatt	43,8	±0	±0	±0
Allmän pensionsavgift	89,3	±0	±0	±0
Skattereduktioner m.m.	-156,6	-3,0	-3,0	-2,0
Artistskatt	0,1	±0	±0	±0
<i>Indirekta skatter</i>	405,0	-0,3	±0	±0
Arbetsgivaravgifter	410,0	±0	±0	±0
Egenavgifter	12,3	±0	±0	±0
Särskild löneskatt	32,3	±0	±0	±0
Nedsättningar	-23,9	-0,3	±0	±0
Skatt på tjänstegrupppliv	1,0	±0	±0	±0
Avgifter till premiepensionssystemet	-26,6	±0	±0	±0
Skatt på kapital	187,8	±0	±0	±0
Skatt på kapital, hushåll	26,7	±0	±0	±0
Skatt på företagsvinster	106,0	±0	±0	±0
Avkastningsskatt	14,9	±0	±0	±0
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	24,1	±0	±0	±0
Stämpelskatt	9,9	±0	±0	±0
Förmögenhetsskatt	0,0	±0	±0	±0
Kupongskatt m.m.	6,1	±0	±0	±0
Arvs- och gåvoskatt	0,0	±0	±0	±0
Skatt på konsumtion och insatsvaror	438,2	±0	±0	±0
Mervärdesskatt	313,8	±0	±0	±0
Skatt på tobak	10,5	±0	±0	±0
Skatt på etylalkohol	4,2	±0	±0	±0
Skatt på vin m.m.	4,1	±0	±0	±0
Skatt på öl	2,9	±0	±0	±0
Energiskatt	40,5	±0	±0	±0
Koldioxidskatt	28,3	±0	±0	±0
Övrig skatter på energi och miljö	5,5	±0	±0	±0
Skatt på vägtrafik	16,4	±0	±0	±0
Skatt på import	6,3	±0	±0	±0
Övriga skatter	5,6	±0	±0	±0
Restförda och övriga skatter	-4,1	±0	±0	±0

		Avvikelser från riksdagens beslut 2009			
		s	v	mp	
	Restförda skatter	-8,4	±0	±0	±0
	Övriga skatter	4,4	±0	±0	±0
Totala skatteintäkter		1 529,4	-3,3	-3,0	-2,0
	avgår EU-skatter	-7,8	±0	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)		1 521,6	-3,3	-3,0	-2,0
	avgår kommunalskatter	-539,7	±0	±0	±0
	avgifter till ålderspensionssystemet	-185,2	±0	±0	±0
Statens skatteintäkter (periodiserat)		796,7	-3,3	-3,0	-2,0
Periodiseringar		-10,5	±0	±0	±0
	Uppbördsförskjutningar	-10,2	±0	±0	±0
	<i>Betalningsförskjutningar</i>	<i>1,0</i>	±0	±0	±0
	varav kommunsektorn	-5,3	±0	±0	±0
	varav ålderspensionssystemet	0,2	±0	±0	±0
	varav privat sektor	0,8	±0	±0	±0
	varav kyrkosektorn	-0,9	±0	±0	±0
	varav EU	6,2	±0	±0	±0
	Anstånd	-1,3	±0	±0	±0
1000 Skatter m.m. (kassamässigt)		786,2	-3,3	-3,0	-2,0
Övriga inkomster (kassamässigt)		50,6	±0	±0	±0
2000	Inkomster av statens verksamhet	47,1	±0	±0	±0
3000	Inkomster av försåld egendom	50,0	±0	±0	±0
4000	Återbetalning av lån	1,8	±0	±0	±0
5000	Kalkylmässiga inkomster	8,6	±0	±0	±0
6000	Bidrag från EU	11,1	±0	±0	±0
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skatte- systemet	-67,9	±0	±0	±0
8000	Utgifter som ges som krediteringar på skat- tekontot	0,1	±0	±0	±0
Summa statsbudgetens inkomster (kassamässigt)		836,8	-3,3	-3,0	-2,0

BILAGA 4

Oppositionspartiernas förslag till ändrade anslag 2009

Förslag till anslagsförändringar¹

Tusental kronor

Utgiftsområde	Riksdagens beslut	s	v	mp
---------------	-------------------	---	---	----

11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1	Garantipension till ålderspension	19 023 000			
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	15 842 000			
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	7 118 000	+500 000		
1:4	Äldreförsörjningsstöd	473 000			
Summa		42 456 000	+500 000	±0	±0

14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Anslag (ramanslag)		s	v	mp
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 705 634		+200 000
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+4 600 000	+6 000 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937 225	+2 650 000	+300 000 000
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362 488		
1:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	105 493		
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	970 000		
1:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	26 560		
1:8	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	53 313		
1:9	Bidrag till administration av grundbeloppet	50 482		
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	7 703		

¹ Beloppen som avser riksdagens beslut förutsätter att riksdagen bifaller respektive utskotts anslagsförslag.

Utgiftsområde		Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)		beslut			
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 354 629			
2:1	Arbetsmiljöverket	588 130			
2:2	Arbetsdomstolen	26 202			
2:3	Statens nämnd för arbetstagar res uppfinningar	88			
2:4	Internationella arbetsorganisa- tionen (ILO)	25 622			
2:5	Medlingsinstitutet	54 208			
Summa		55 945 649	+2 650 000	+4 900 000	+7 200 000

15 Studiestöd

Anslag (ramanslag)			s	v	mp
1:1	Studiehjälp m.m.	4 044 472			
1:2	Studiemedel m.m.	11 749 515	+192 000	+100 000	
1:3	Studiemedelsröntor m.m.	5 567 822			
1:4	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teck- enspråk	61 150			
1:5	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	29 000			
Summa		21 451 959	+192 000	+100 000	

16 Utbildning och universitetsforsk- ning

Anslag (ramanslag)			s	v	mp
1:1	Statens skolverk	306 701			
1:2	Statens skolinspektion	326 145			
1:3	Specialpedagogiska skolmyn- digheten	659 311			
1:4	Sameskolstyrelsen	26 637			
1:5	Utveckling av skolväsende, för- skoleverksamhet och skol- barnsomsorg	845 463			
1:6	Särskilda insatser inom utbild- ningsområdet	487 197			
1:7	Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 660 000			

Utgiftsområde		Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)		beslut			
1:8	Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola	148 214			
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	94 677			
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 247 087			
1:11	Förstärkning av basfärdigheter	250 000			
1:12	Bidrag till vissa studier	15 525			
1:13	Myndigheten för yrkeshögskolan	71 470			
1:14	Utveckling av vuxenutbildning m.m.	8 334			
1:15	Statligt stöd till vuxenutbildning	608 708	+210 000		
1:16	Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	26 490			
1:17	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	1 170 187	+250 000	+150 000	
	Läringsutbildning för arbetslösa ungdomar (nytt anslag)		+325 000		
	Utbildning och FoU – stöd till Västsverige (nytt anslag)				+200 000
2:1	Högskoleverket	172 349			
2:2	Verket för högskoleservice	19 371			
2:3	Uppsala universitet: Grundutbildning	1 276 516			
2:4	Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	1 397 506			
2:5	Lunds universitet: Grundutbildning	1 696 581			
2:6	Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	1 513 365			
2:7	Göteborgs universitet: Grundutbildning	1 666 119			
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	1 140 014			
2:9	Stockholms universitet: Grundutbildning	1 561 472			
2:10	Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	1 189 608			

Utgiftsområde	Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)	beslut			
2:11 Umeå universitet: Grundutbildning	1 147 672			
2:12 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	801 861			
2:13 Linköpings universitet: Grundutbildning	1 254 200			
2:14 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	571 197			
2:15 Karolinska institutet: Grundutbildning	636 461			
2:16 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	908 640			
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	987 184			
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	762 265			
2:19 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	618 376			
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	283 648			
2:21 Karlstads universitet: Grundutbildning	532 729			
2:22 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	178 443			
2:23 Växjö universitet: Grundutbildning	464 897			
2:24 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	167 216			
2:25 Örebro universitet: Grundutbildning	618 117			
2:26 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	186 084			
2:27 Mittuniversitetet: Grundutbildning	519 043			
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	176 447			
2:29 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	244 282			
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	76 993			

Utgiftsområde	Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)	beslut			
2:31 Malmö högskola: Grundutbildning	814 005			
2:32 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	90 127			
2:33 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	446 754			
2:34 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	79 073			
2:35 Mälardalens högskola: Grundutbildning	585 772			
2:36 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	63 481			
2:37 Danshögskolan: Grundutbildning	48 896			
2:38 Dramatiska institutet: Grundutbildning	80 819			
2:39 Gymnastik- och idrotthögskolan: Grundutbildning	49 628			
2:40 Högskolan i Borås: Grundutbildning	393 720			
2:41 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	370 173			
2:42 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	122 710			
2:43 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	401 281			
2:44 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	315 273			
2:45 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	332 653			
2:46 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	304 709			
2:47 Högskolan Väst: Grundutbildning	294 393			
2:48 Konstfack: Grundutbildning	126 142			
2:49 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	57 696			
2:50 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	131 835			
2:51 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	17 783			
2:52 Södertörns högskola: Grundutbildning	333 783			

Utgiftsområde	Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)	beslut			
2:53 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	28 631			
2:54 Försvarshögskolan: Grundut- bildning	22 018			
2:55 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	2 279 880			
2:56 Särskilda utgifter inom univer- sitet och högskolor m.m.	1 743 303			
2:57 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	403 660			
2:58 Ersättningar för klinisk utbild- ning och forskning Fler högskoleplatser (nytt anslag)	2 087 177	+40 000		
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	4 029 248			
3:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	111 705			
3:3 Rymdforskning	193 975			
3:4 Institutet för rymdfysik	46 394			
3:5 Kungl. biblioteket	310 835			
3:6 Polarforskningssektariatet	26 553			
3:7 Sunet	41 503			
3:8 Centrala etikprövningsnämnden	4 826			
3:9 Regionala etikprövningsnäm- nder	42 240			
3:10 Särskilda utgifter för forsk- ningsändamål	116 485			
4:1 Centrala studiestödsnämnden	406 097			
4:2 Överklagandenämnden för stu- diestöd	12 536			
4:3 Internationella programkonto- ret för utbildningsområdet	55 168			
4:4 Kostnader för Sveriges med- lemskap i Unesco m.m.	33 310			
4:5 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forsk- ning	11 705			
Summa	50 188 757	+825 000	+150 000	+200 000

Utgiftsområde		Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)		beslut			
19 Regional tillväxt					
Anslag			s	v	mp
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 545 837			
1:2	Transportbidrag	498 864			
1:3	Glesbygdsverket	6 900			
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	1 450 000			
	Extraordinära insatser för vidareutbildning (nytt anslag)			+600 000	
Summa		3 501 601	±0	+600 000	±0
20 Allmän miljö- och naturvård					
Anslag (ramanslag)			s	v	mp
1:1	Naturvårdsverket	336 758			
1:2	Miljöövervakning m.m.	308 856			
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	1 780 997			
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	539 973		+100 000	
1:5	Miljöforskning	89 218			
1:6	Kemikalieinspektionen	133 583			
1:7	Internationellt miljösamarbete	72 993			
1:8	Stockholms internationella miljöinstitut	11 928			
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	259 801			
1:10	Klimatanpassning	100 000			
1:11	Miljöbilspremie	425 000	+425 000		
1:12	Havsmiljö	284 800			
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	280 100			
1:14	Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	60 000			
1:15	Hållbara städer	140 000			
	Klimatinvesteringsprogram (nytt anslag)			+400 000	
	Bilskrotningspremie (nytt anslag)			+40 000	

Utgiftsområde	Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)	beslut			
	Export av miljöteknik			+100 000
2:1	Forskningsrådet för miljö, are- ella näringar och samhällsbyg- gande: Förvaltningskostnader	44 298		
2:2	Forskningsrådet för miljö, are- ella näringar och samhällsbyg- gande: Forskning	469 323		
Summa		5 337 628	+425 000	±0 +640 000

21 Energi

Anslag (ramanslag)		s	v	mp
1:1	Statens energimyndighet: För- valtningskostnader	150 249		
1:2	Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	140 000		
1:3	Insatser för uthållig energian- vändning	115 000		
1:4	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	70 000		
1:5	Energiforskning	1 146 609		
1:6	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcks- verket	219 000		
1:7	Planeringsstöd för vindkraft m.m.	50 000		
1:8	Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	300 000		
1:9	Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.	330 500		
1:10	Stöd för installation av sol- värme	24 000		
1:11	Stöd för installation av energi- effektiva fönster m.m. i småhus	80 000		
1:12	Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	85 975		
1:13	Energiteknik	100 000		
	Energi- och klimatrådgivning (nytt anslag)			+100 000
	Energieffektivisering i statens byggnader (nytt anslag)			+500 000
Summa		2 811 333	±0	±0 +600 000

Utgiftsområde		Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)		beslut			
22 Kommunikationer					
Anslag (ramanslag)			s	v	mp
1:1	Vägverket: Administration	868 819			
1:2	Väghållning och statsbidrag	21 940 626	+75 000		+200 000
1:3	Banverket: Administration	684 736			
1:4	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	14 188 249	+200 000		+500 000
1:5	Transportstyrelsen	360 177			
1:6	Ersättning för sjöräddning, fritidsbåtsändamål m.m.	143 308			
1:7	Ersättning till viss kanaltrafik m.m.	62 284			
1:8	Sjöfartsregistret	5 980			
1:9	Rederinämnden: Administration	1 492			
1:10	Driftbidrag till icke statliga flygplatser	80 613			
1:11	Rikstrafiken: Administration	27 696			
1:12	Trafikavtal	881 000			
1:13	Viss internationell verksamhet	2 485			
1:14	Statens väg- och transportforskningsinstitut	39 081			
1:15	Statens institut för kommunikationsanalys	55 628			
1:16	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	248 500			
1:17	Trängselskatt i Stockholm: Administrationskostnader m.m.	324 000			
2:1	Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter	37 471			
2:2	Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade	148 749			
2:3	Grundläggande betaltjänster	27 000			
2:4	Informationsteknik: Telekomunikation m.m.	20 210			
2:5	Samförläggning och kanalisation m.m.	75 000			
Summa		40 223 104	+275 000	±0	+700 000

Utgiftsområde		Riksdagens	s	v	mp
Anslag (ramanslag)		beslut			
25 Allmänna bidrag till kommuner					
Anslag (ramanslag)			s	v	mp
1:1	Kommunalekonomisk utjämning	64 771 941	+2 000 000	-1 300 000	+5 000 000
1:2	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	2 259 064			
1:3	Bidrag till organisationer inom det kommunalekonomiska området	8 050			
1:4	Investeringsstöd till kommunerna (nytt anslag)			+8 000 000	
Summa		67 039 055	+2 000 000	+6 700 000	+5 000 000
			000	000	000
	Minskning av anslagsbehållningar	-2 370 977		+900 000	

BILAGA 5

Skatteutskottets yttrande 2008/09:SkU3y

Åtgärder mot konjunkturförsvagningen

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett skatteutskottet tillfälle till yttrande över tre motioner med förslag om åtgärder mot konjunkturförsvagningen. Motionerna har väckts med anledning av händelse av större vikt (3 kap. 13 § riksdagsordningen).

Skatteutskottet behandlar motionärernas förslag om ett tidsbegränsat ROT-avdrag.

Ett tidsbegränsat ROT-avdrag

Motionerna

I motionerna hänvisar motionärerna till att den globala finanskrisen medför att konjunkturläget försämrats snabbare än väntat och lägger fram en rad förslag som syftar till att bromsa den negativa utvecklingen och samtidigt främja Sveriges internationella konkurrenskraft. I syfte att stimulera till fortsatt verksamhet inom byggsektorn föreslår motionärerna att det införs en skattereduktion för kostnader för reparation och underhåll samt om- och tillbyggnad av småhus och hyreshus (ROT-avdrag).

I motionerna Fi7 yrkande 8 av Mona Sahlin m.fl. (s) och Fi9 yrkande 1 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslår motionärerna att ROT-avdrag ska medges med 30 % av arbetskostnaden för byggtjänster på småhus och hyreshus. ROT-avdraget ska särskilt stimulera till energieffektivisering och miljöförbättrande åtgärder. ROT-avdraget ska medges fram till 2009 års utgång och beräknas kosta ca 3 miljarder kronor per år.

I motion Fi8 yrkande 1 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) föreslår motionärerna en skattereduktion som syftar till att gynna miljöförbättringar. Detta ROT-avdrag ska medges för bygginvesteringar där miljövänliga material används och för investeringar i energieffektivitet och bättre inomhus- och utomhusmiljöer. ROT-avdraget ska medges under åren 2009 och 2010 och beräknas kosta ca 2 miljarder kronor per år.

Utskottets ställningstagande

Tidsbegränsade skattereduktioner för kostnader för reparation och underhåll samt om- och tillbyggnad av småhus och hyreshus har tillämpats under flera år under 1990-talet. Syftet var att åstadkomma en stimulans av verksamheten inom byggsektorn och på så sätt motverka den då aktuella arbetslösheten (se prop. 1992/93:150, bet. 1992/93:SkU36 och prop. 1995/96:229, bet. 1995/96:SkU32).

En tidsbegränsad möjlighet till skattereduktion för byggnadsarbete på bostadshus infördes senast under våren 2004 och avsåg arbeten som utfördes under tiden den 15 april 2004–den 30 juni 2005. Syftet var att öka kapacitetsutnyttjandet inom byggsektorn och motverka arbetslöshet. Trots att en investeringsstimulans för mindre hyresbostäder och studentbostäder införts 2003 var arbetslösheten i byggbranschen då nästan tre gånger så hög som i andra branscher. Skattereduktionen uppgick till 30 % av arbetskostnaden vid reparation och underhåll samt om- och tillbyggnad av bostadshus. För småhus uppgick skattereduktionen till högst 10 500 kr och för privatbostadsrätter till högst 5 000 kr. För hyreshus kunde skattereduktionen uppgå till det högsta av 20 000 kr och tre gånger fastighetsskatten för bostadsdelen för kalenderåret 2004 (prop. 2003/04:163, bet. 2004/05:SkU3).

Den 1 juli 2007 infördes en permanent skattereduktion för hushållstjänster. Syftet med skattereduktionen är att omvandla svart arbete till vitt arbete samt att möjliggöra för kvinnor och män att öka sin tid på arbetsmarknaden. Avsikten är även att fler korttidsutbildade ska komma in på arbetsmarknaden och att såväl kvinnor som män ska kunna kombinera familjeliv och arbetsliv på lika villkor. De berörda tjänsterna ska kunna utföras även av personer som saknar en mer omfattande yrkesutbildning. Skattereduktionen uppgår till 50 % av utgifterna för sådana arbeten. Den får inte överstiga 50 000 kr per person och år (prop. 2006/07:94, bet. 2006/07:SkU15). Den 1 januari 2008 kompletterades reglerna med en skattereduktion för hushållstjänster som tas emot som löneförmån (prop. 2007/08:13, bet. 2007/08:SkU7). I proposition 2008/09:77 Ett enklare system för skattereduktion för hushållsarbete, som nyligen avlämnats till riksdagen, föreslår regeringen bl.a. att privatpersoner ska kunna få skattelättnader direkt vid köpet av hushållstjänster. Avsikten är att de nya reglerna ska träda i kraft den 1 juli 2009.

Frågan om skattereduktionen för hushållstjänster även bör omfatta hushållens utgifter för byggtjänster har aktualiserats i olika sammanhang. Redan när skattereduktionen infördes anförde regeringen att det finns skäl som talar för att även utgifter för byggtjänster ska berättiga till skattereduktion. Mot bakgrund av att konjunkturen för byggnadsarbeten var stark samt av budgetmässiga skäl gjorde emellertid regeringen bedömningen att det inte var lämpligt att inkludera ROT-arbeten. I ärendet framhöll utskottet för sin del att en framtida permanent utvidgning av tillämpningsområdet till ROT-arbeten är angelägen för att motverka svartarbete inom denna

sektor. Frågan har också väckts inom av byggbranschen. Byggbranschen i samverkan (BBIS) lägger i sitt åtgärdsprogram Krafttag mot svartarbete bl.a. fram förslag om en permanent utvidgning av skattereduktionen för hushållstjänster till byggtjänster eftersom detta är ett effektivt sätt att göra svarta jobb vita inom hushållssektorn.

När det gäller frågan om att införa en tidsbegränsad skattereduktion för byggnadsarbeten på bostadshus, finns det enligt utskottets mening anledning att påminna om att riksdagen under hösten fattar beslut om reformer som har en omfattning på ca 32 miljarder kronor. Dessa reformer rustar Sverige för framtiden och bidrar samtidigt till att dämpa effekterna av den internationella konjunkturnedgången. Reformerna innebär sänkta skatter för hushåll och företag, satsningar på infrastruktur, forskning och innovationer, utbildningsväsende och en förstärkt välfärd. Inom skatteutskottets ansvarsområde handlar det t.ex. om sänkt skatt på förvärvsinkomster, sänkt skatt för pensionärer, sänkt bolagsskatt, förenklingar inom företagsskatteområdet och åtgärder för att motverka avancerat skattefusk och skatteundandragande. Sveriges budget för 2009 är en av de mest expansiva i Europa, och satsningarna har en inriktning som ligger väl i linje med vad övriga Europa nu planerar att genomföra.

Tack vare en framsynt ekonomisk politik från regeringens sida har Sverige ett gott utgångsläge när det gäller att möta effekterna av den internationella konjunkturnedgången. Det finns utrymme för att vidta kraftfulla åtgärder i syfte att motverka de effekter på arbetsmarknaden som den finansiella krisen och den tilltagande lågkonjunkturen ger upphov till. Det handlar både om att förstärka arbetsmarknaden på kort sikt och tillfälligt, för att de som förlorar arbetet inte ska fastna i arbetslöshet, och om att säkra sysselsättningen och stabilisera den svenska ekonomin under åren som kommer. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar med åtgärder med denna inriktning. Utskottet anser att regeringens åtgärdsförslag bör avvaktas och avstyrker därför motionsförslagen om ett tillfälligt ROT-avdrag.

Stockholm den 4 december 2008

På skatteutskottets vägnar

Lennart Hedquist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Hedquist (m), Lars Johansson (s), Annicka Engblom (m), Laila Bjurling (s), Ulf Berg (m), Jörgen Johansson (c), Raimo Pärssinen (s), Gunnar Andréén (fp), Christin Hagberg (s), Lena Asplund (m), Fredrik Olovsson (s), Fredrik Schulte (m), Åke Sandström (c), Helena Leander (mp), Hans Olsson (s), Karin Nilsson (c) och Peter Pedersen (v).

Avvikande mening

Ett tidsbegränsat ROT-avdrag (s, v, mp)

Lars Johansson (s), Laila Bjurling (s), Raimo Pärssinen (s), Christin Hagberg (s), Fredrik Olovsson (s), Helena Leander (mp), Hans Olsson (s) och Peter Pedersen (v) anför:

Sverige befinner sig nu mitt uppe i en jobbkris. En tydlig illustration av den snabbt förvärrade jobbkrisen är att Arbetsförmedlingen den 10 november rapporterade att 19 521 löntagare hade varslats om uppsägning i oktober. Detta kan jämföras med oktober förra året då 3 103 löntagare varslades. Det motsvarar en ökning på över 500 %. Inte på 15 år har så många löntagare varslats under en månad. De prognoser från Finansdepartementet som regeringen har byggt sin ekonomiska politik på förutspår oförändrad sysselsättning, en måttligt ökad arbetslöshet och en hygglig tillväxt. Dessa prognoser avviker nu mycket kraftigt från de prognoser som oberoende bedömare gör.

Riksbanken reviderade ned sina prognoser rejält den 23 oktober och förutser nu nolltillväxt, minskad sysselsättning och kraftigt ökad arbetslöshet. Konjunkturinstitutet valde att den 29 oktober kraftigt revidera ned sina ekonomiska prognoser och bedömer nu att sysselsättningen under de kommande två åren minskar med 100 000 personer netto, att arbetslösheten stiger till 8,2 % och att tillväxten nästa år blir negativ. I samband med denna revidering gjordes bedömningen att ”den försämrade konjunkturbilden i kombination med ett i utgångsläget högt konjunkturrensat sparande talar för att finanspolitiken sammantaget kan tillåtas vara mer expansiv jämfört med augustibedömningen”.

Till sist har även regeringen blivit tvungen att revidera sina prognoser. Det gjordes i samband med presentationen av Uppdatering av Sveriges konvergensprogram 2008. I rapporten redovisades två alternativa scenarier till de prognoser som gjordes i samband med budgetpropositionen. I både det ”optimistiska” och ”pessimistiska” scenariot räknar regeringen med en kraftigt minskad sysselsättning. I det pessimistiska scenariot bedöms arbetslösheten stiga till 9,2 % fram till 2010.

Den samlade bilden är att det ekonomiska läget nu är så pass allvarligt och försämras så snabbt att riksdagen bör fatta beslut om ytterligare stimulanser för ekonomin. Vi menar att riksdagen omedelbart bör ta initiativ till kraftfulla åtgärder för att möta det försämrade konjunkturläget. Regeringen har agerat vad det gäller den akuta finansiella krisen, men verkar stå handfallen inför den mycket snabba försämringen som vi nu ser på arbetsmarknaden och som förväntas accelerera under 2009 och 2010.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lägger i sina motioner fram förslag om stimulanspaket som syftar till att undvika en djup och långdragen lågkonjunktur och öka investeringarna i kompetens och en

grön omställning så att svenska företag och svenska löntagare blir mer konkurrenskraftiga och kan nå ännu större framgångar i framtiden, när konjunkturen vänder. Sverige behöver investera sig ur jobbkrisen.

Vi vill använda de verktyg som står till buds. Och vi vill göra det nu för att motverka den negativa utvecklingen och för att rusta svenska folket så att vi står starkare när konjunkturen vänder uppåt. Verktygen finns – för den regering som väljer aktivitet före passivitet.

För att nödvändiga byggnadsarbeten på småhus och lägenheter ska tidigareläggas och genomföras nu under lågkonjunkturen föreslår vi att ett nytt ROT-avdrag införs. ROT-avdraget bör ha en utformning som ansluter till de regler som gällde under åren 2004 och 2005. Det handlade då om en skattereduktion på 30 % för arbetskostnader vid inköp av byggtjänster, upp till ca 10 500 kr per småhus och ca 5 000 kr per lägenhet. För hyreshusen medgavs skattereduktion upp till det högsta av 20 000 kr och tre gånger fastighetsskatten. Det nya ROT-avdraget bör vara särskilt inriktat på att uppmuntra energieffektiviseringar och miljöförbättrande åtgärder. Skattereduktionen bör vara tidsbegränsad, och vi bedömer att en stimulansperiod om ett till två år kommer att vara nödvändig.

Riksdagen bör begära att regeringen snarast återkommer med ett förslag som innebär att ett tidsbegränsat ROT-avdrag införs. Eftersom det är viktigt att stimulansen införs snabbt bör reglerna ges retroaktiv verkan. På så sätt kan ROT-avdraget börja gälla i direkt anslutning till att riksdagen fattar sitt beslut om att begära ett förslag om ett tidsbegränsat ROT-avdrag.

BILAGA 6

Näringsutskottets yttrande 2008/09:NU5y

Åtgärder mot konjunkturförsvagningen

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över tre motioner (s, v, mp) som har väckts med stöd av 3 kap. 13 § riksdagsordningen. Utskottet kommenterar motionerna i de delar som avser frågor inom näringsutskottets beredningsområde.

Bakgrund

Enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen får motioner väckas gemensamt av minst tio ledamöter med anledning av en händelse av större vikt, om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden eller någon annan motionstid som anges i detta kapitel.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har med hänvisning till den kraftiga konjunkturavmattningen, situationen på arbetsmarknaden och nämnt lagrum inkommit med motioner som innehåller förslag till olika stimulansåtgärder.

Talmannen har godtagit att motionerna får väckas, och kammaren har hänvisat dem till finansutskottet som därefter har berett bl.a. näringsutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna.

Motionerna

I Socialdemokraternas partimotion 2008/09:Fi7 konstateras att situationen på arbetsmarknaden har förändrats radikalt sedan den allmänna motionstiden. Flera myndigheter och andra institutioner har i motsats till Finansdepartementet reviderat ned sina konjunkturbedömningar, sägs det. Enligt motionärerna är det ekonomiska läget nu så allvarligt och försämras så snabbt att riksdagen bör fatta beslut om ytterligare stimulanser för ekonomin.

I motionen föreslås därför ett brett stimulanspaket i syfte att undvika en djup och långdragen lågkonjunktur. Det omfattar bl.a. investeringar i kompetens och omställning så att svenska företag och svenska löntagare blir mer konkurrenskraftiga och kan nå ännu större framgångar när konjunkturen vänder.

Inom näringsutskottets beredningsområde föreslår motionärerna att det ska skapas en ny riskkapitalfond. Fonden ska agera marknadskompletterande och administreras och styras av Innovationsbron AB tillsammans med andra offentliga riskkapitalaktörer. I takt med att marknaden stabiliseras och jobbkrisen bryts bör fondens verksamhet integreras inom ramen för de befintliga offentliga riskkapitalaktörernas traditionella verksamhet. Fonden ska aktivt stimulera det breda näringslivets kapitalbehov, men med särskilt fokus på innovativa små och medelstora industri- och tjänsteföretag. Insatser som stärker det svenska näringslivets långsiktiga konkurrenskraft ska särskilt prioriteras.

Förslaget innebär att utgiftsramen för utgiftsområde 24 Näringsliv och beräkningen av statsbudgetens inkomster måste förändras för 2008. Enligt motionärernas förslag ska ramen för utgiftsområdet ökas med 5 miljarder kronor och ett nytt anslag inrättas för ändamålet. Förslaget finansieras genom en ökning på statsbudgetens inkomstsida på 5 miljarder kronor genom en extra utdelning från Vattenfall AB. Motionsförslagen medför inga förändringar när det gäller ramarna för 2009 inom de utgiftsområden som näringsutskottet bereder (utg. omr. 19 Regional tillväxt, 21 Energi och 24 Näringsliv).

I Vänsterpartiets partimotion 2008/09:Fi9 framhålls att utvecklingen på arbetsmarknaden har varit väldigt dystert under hösten och att regeringens budgetproposition vilar på helt andra antaganden om den ekonomiska utvecklingen än den nu aktuella. Motionärerna föreslår därför, utöver vad som föreslogs i Vänsterpartiets budgetmotion, ett stimulanspaket med åtgärder inom flera olika utgiftsområden. Inom näringsutskottets beredningsområde konstaterar motionärerna att staten har en viktig uppgift att fylla för att säkra långsiktig finansiering. På liknande sätt som i föregående motion föreslår Vänsterpartiet att en riskkapitalfond bildas genom en extra utdelning från Vattenfall på 5 miljarder kronor. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron.

Riksdagen bör omedelbart ta initiativ till kraftfulla åtgärder för att möta det försämrade konjunkturläget, sägs det i Miljöpartiets partimotion 2008/09:Fi8. De åtgärder som presenterades i budgetpropositionen var dimensionerade utifrån en relativt mjuk inbromsning i konjunkturen. Det vi nu ser är en kraftig nedgång där produktionen kan minska under 2009 och arbetslösheten förväntas öka kraftigt, konstateras det.

Inom näringsutskottets beredningsområde föreslår motionärerna ytterligare resurser för att stödja miljöteknikbranschen. Även i denna motion föreslås en extra utdelning om 5 miljarder kronor från Vattenfall i syfte att skapa en ny riskkapitalfond. Denna fond ska öka kommersialiseringen och

täcka behovet av tidiga insatser, exempelvis s.k. såddkapital. Detta kan t.ex. ge snabbare genomförande av energi- och miljötekniker. Fonden bör ha en marknadskompletterande roll samt administreras och styrs av Innovationsbron tillsammans med andra offentliga riskkapitalaktörer. I takt med att marknaden stabiliseras och jobbkrisen bryts bör fondens verksamhet integreras inom ramen för de befintliga offentliga riskkapitalaktörernas traditionella verksamhet. Fonden ska aktivt stimulera näringslivets kapitalbehov, men med särskilt fokus på innovativa små och medelstora industri- och tjänsteföretag. Insatser som stärker det svenska näringslivets långsiktiga konkurrenskraft ska särskilt prioriteras.

Sammantaget föreslår motionärerna att ramen för utgiftsområde 24 Näringsliv ökas med 5 miljarder kronor 2008 och att ett nytt anslag (Nytt riskkapitalbolag) inrättas. En extra utdelning från Vattenfall om 5 miljarder kronor resulterar i en ökning på statsbudgetens inkomstsida med motsvarande belopp. Motionsförslagen medför inga förändringar när det gäller ramarna för 2009 inom de utgiftsområden som näringsutskottet bereder.

Vissa kompletterande uppgifter

Statliga finansieringsinsatser på miljö- och energiteknikområdena

Näringsutskottet har vid tidigare tillfällen tagit ställning till motionsyrkanden om att avsätta vinstmedel från Vattenfall till en särskild fond för satsningar på miljö- och energiteknik. Vid det senaste tillfället – i november 2008 (bet. 2008/09:NU3) – vidhöll utskottet sin tidigare framförda grundinställning att statliga åtaganden i huvudsak ska finansieras med skattemedel. Utskottet konstaterade även att det pågår en genomgång av de statliga bolagen och att denna för Vattenfalls del kan resultera i att riktlinjerna för bolagets agerande kan komma att ändras. Det fanns, enligt utskottets uppfattning, inga skäl för riksdagen att föregripa utfallet av denna bolagsgenomgång.

I den forsknings- och innovationspolitiska proposition (prop. 2008/09:50) som presenterades den 23 oktober framhåller regeringen att Innovationsbron AB:s insatser syftar till att öka samhällets avkastning på forskningsinvesteringar genom att stötta affärsbyggande utifrån forskningsrelaterade idéer med marknadspotential. Bolaget tillhandahåller såddkapital (bl.a. i form av villkorslån och ägarkapital) och affärsutveckling inklusive inkubatorer samt satsningar som stärker samverkan mellan högskola, näringsliv, små och medelstora företag och investerare.

Enligt regeringens bedömning bör stödet till Innovationsbron öka med 75 miljoner kronor åren 2009–2012 för stöd till tidig marknadskompletterande såddfinansiering och affärsutveckling med syfte att öka affärsskapan- det av forsknings- och kunskapsrelaterade affärsidéer med stor marknadspotential.

Statens energimyndighet inrättade våren 2008 en särskild avdelning för affärsutveckling och kommersialisering. Myndigheten ger bl.a. stöd i form av bidrag och villkorslån. Enligt uppgift från Energimyndigheten har bolag i tidiga utvecklingsskeden dock haft svårt att hitta medfinansiering i tillräcklig omfattning på senare tid. Under det senaste halvåret har intresset hos potentiella finansiärer främst riktats mot företag i expansionsfas för att nära nog helt ha upphört sedan finanskrisen bröt ut.

I december 2007 beslutade regeringen att tillsätta en utredning rörande statliga finansieringsinsatser för företag. Enligt direktiven (dir. 2007:169) ska den särskilde utredaren (direktör Jan-Olle Folkesson) göra en översyn av statliga finansieringsinsatser för nya, små och medelstora företag. En analys ska göras av hur nuvarande insatser samverkar och i vilken mån de överlappar. Vidare ska utredaren lämna förslag till hur insatserna kan bli mer effektiva och överskådliga. Han ska särskilt beakta företagarnas behov av finansiering inför företagsstart och i tidiga utvecklingsskeden samt små och medelstora företags behov i expansionskedan. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

Näringsutskottet tog i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2009 (utg.omr. 21 Energi) ställning till motionsförslag om åtgärder för att öka tillgången på riskkapital för satsningar inom miljö- och energiområdena (bet. 2008/09:NU3). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till de uttalanden regeringen har gjort i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen kring dessa frågor och erinrade om att de statliga insatserna på finansieringsområdet för närvarande är föremål för den tidigare nämnda utredningen. Utskottet ansåg inte att riksdagen genom ett särskilt uttalande borde föregripa omnämnt berednings- och utredningsarbete på finansieringsområdet.

Frågor om statliga finansieringsinsatser behandlades också av utskottet i dess yttrande till finansutskottet med anledning av regeringens förslag i proposition 2008/09:73 om överlåtelse av aktier i Venantius AB till AB Svensk Exportkredit samt åtgärder för förstärkt utlåning från AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB. Utskottet ställde sig bl.a. bakom ett kapitaltillskott till Almi som medger ökade utlåningsmöjligheter. Utskottet konstaterade att Almi har en nyckelroll när det gäller marknadskompleterande lånefinansiering för små och medelstora företag i Sverige. Vidare förutsatte utskottet att företrädare för Näringsdepartementet kommer att hålla utskottet informerat om utvecklingen vad gäller företagens finansieringsmöjligheter med de tillskott som förslagen i propositionen innebär.

Vid finansutskottets behandling av proposition 2008/09:73 lyfte utskottet (bet. 2008/09:FiU17) fram en rad åtgärder som regeringen vidtar för att främja utvecklingen av miljöteknik och öka den svenska exporten av sådan teknik. Sveriges miljöteknikråd (Swentec) har omvandlats till en tidsbegränsad delegation för miljöteknik, direkt underställd Regeringskansliet. I sin nya organisatoriska form ska Swentec aktivt bistå regeringen i det

fortsatta arbetet med utformning, uppläggning och genomförande av olika åtgärder inom miljöteknikområdet. Vidare genomför Sveriges exportråd en särskild satsning på främjande av svensk miljöteknikexport med tyngdpunkt på små och medelstora företag. Även Invest in Sweden Agency (ISA) genomför en satsning på investeringsfrämjande inom miljöteknikområdet för att främja utländska företags investeringar i Sverige. Finansieringen av satsningarna sker från anslag under utgiftsområde 24 Näringsliv. Finansutskottet ansåg inte att det hade framkommit något behov av en särskild fond för ändamålet.

Utdelning från Vattenfall AB

De statligt ägda företagen lyder under samma lagar som gäller för privat ägda företag, som t.ex. aktiebolagslagen samt konkurrens-, bokförings- och insiderlagstiftningen. Företagens verksamhet styrs främst av riksdagsbeslut, och ytterligare bestämmelser för verksamheten kan finnas i lagar eller avtal mellan staten och företaget. Aktiebolagslagen (2005:551) slår fast att föremålet för företagets verksamhet anges i bolagsordning.

Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta statens tillgångar så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i förekommande fall – att de särskilda samhällsintressena infrias. Ägarstyrningen utövas främst genom aktivt styrelsearbete, dialog med styrelseordförande och på årsstämma. Av statens ägarpolicy framgår att styrelsen ansvarar för att de företag där staten har ägarintressen sköts föredömligt inom de ramar lagstiftningen ger och i enlighet med ägarnas långsiktiga intressen.

De ekonomiska målen för de statliga företagen omfattar vanligen ett utdelningsmål. För alla statliga företag bör ägaren och företaget ta ställning till det enskilda företagets behov av kapital och kapitalstruktur. Företaget bör vara så effektivt kapitaliserat som möjligt för att med hänsyn till företagets rörelserisk kunna bedriva sin verksamhet. Hänsyn måste också tas till framtida kapitalbehov. Vattenfalls årsstämma 2006 antog följande utdelningspolicy för bolaget:

”Utdelningen ska långsiktigt uppgå till 40–60 % av årets resultat (efter skatt). De årliga besluten om utdelning ska dock beakta genomförandet av bolagets strategi, bolagets finansiella ställning samt övriga ekonomiska mål.”

Enligt 18 kap. 1 § aktiebolagslagen är det bolagsstämman som beslutar om vinstutdelning. Stämman får besluta om utdelning av ett större belopp än vad styrelsen har föreslagit eller godkänt endast om det finns en sådan rättighet inskriven i bolagsordningen. Någon sådan rättighet finns inte angiven i Vattenfalls bolagsordning. Stämman kan emellertid besluta om ett lägre belopp än det styrelsen har föreslagit. Vid Vattenfalls årsstämma 2008 beslutades om en vinstutdelning om 8 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 40 % av nettoresultatet.

För femårsperioden 2008–2012 planerar Vattenfall att investera ca 173 miljarder kronor. Av de totala investeringarna avser 133 miljarder kronor produktion och 40 miljarder kronor nätverksamhet.

EU-kommissionens återhämtningsplan för tillväxt och sysselsättning

Den 26 november 2008 föreslog Europeiska kommissionen en omfattande plan för att hjälpa Europa att övervinna den nuvarande ekonomiska krisen. Planen förutser tidsbegränsade och riktade finanspolitiska stimulansåtgärder till ett sammanlagt värde av 200 miljarder euro, motsvarande 1,5 % av EU:s sammanlagda bruttonationalprodukt (BNP), med bidrag både från nationella budgetar (ca 170 miljarder euro, eller 1,2 % av BNP) och från Europeiska unionens och Europeiska investeringsbankens budgetar (sammanlagt ca 30 miljarder euro, eller 0,3 % av BNP). Syftet med återhämtningsplanen är att främja ansträngningarna för att komma till rätta med klimatförändringen och samtidigt skapa välbehövliga arbetstillfällen, genom att t.ex. göra strategiska investeringar i energisnåla byggnader och energisnål teknik. Planen omfattar bl.a. initiativ som syftar till att tillämpa reglerna om statligt stöd på ett sätt som ger största möjliga flexibilitet vid tacklandet av krisen samtidigt som likvärdiga konkurrensvillkor upprätthålls.

Utskottets ställningstagande

Världsekonomin står inför betydande utmaningar. Den allvarliga, globala finanskrisen och den påtagliga konjunkturavmattning som har följt i finanskrisens spår innebär avsevärda krav på hela samhällssystemet. Sysselsättningen och tillväxten i sunda företag hotas av finanskrisens konsekvenser på kreditgivningen, och de negativa samhällsekonomiska effekterna av en lågkonjunktur riskerar därmed att förvärras.

Med detta i åtanke vill näringsutskottet inledningsvis framhålla värdet i att den återhållsamma politik som regeringen har fört under de goda år som föregått den nu uppkomna situationen gör handlingsutrymmet för insatser betydligt mer gynnsamt än om oppositionens olika tidigare förslag hade fått råda. I själva verket innehåller den budget som nu fastställs för 2009 de mest kraftfulla expansiva åtgärderna i hela EU.

De generella insatserna för att stärka det svenska näringslivets situation genom satsningar på bl.a. forskning och utveckling, regelförenkling och skattesänkningar har bidragit till att lägga ett stabilt fundament för de svenska företagens förutsättningar att uthärda det bistra konjunkturläget. Samtidigt gör det fördelaktiga utgångsläget i det avseendet att staten har förutsättningar att genomföra ytterligare kompletterande åtgärder utan att för den sakens skull riskera statsfinanserna. Det vore i detta läge inte ansvarigt att sjösätta oövertänkta åtgärder som lindrar för stunden men som inte fungerar som grund för en positiv utveckling på lite längre sikt. Mest ange-

läget är att se till att finansmarknadernas funktionssätt börjar återgå till en mer normal funktion. Här har bl.a. Riksbanken tillsammans med regeringar och andra centralbanker under hösten vidtagit flera åtgärder för att motverka den förtroendekris som uppstått på de globala finansiella marknaderna. Bland dessa åtgärder finns också en ny tillfällig kreditfacilitet där bankerna kan använda företagscertifikat med löptid upp till ett år som säkerhet i större omfattning än tidigare. Syftet med den nya kreditfaciliteten är att ytterligare underlätta kreditförsörjningen till icke-finansiella företag. Även andra svenska myndigheter – bl.a. Riksgäldskontoret och Finansinspektionen – har vidtagit kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra de finansiella marknadernas funktion i Sverige.

I sammanhanget bör också noteras att utskottet står bakom regeringens inställning till det förslag på en samordnad EU-respons på konjunkturnedgången som presenterades av finansminister Anders Borg inför EU-nämnden den 28 november. Innebörden av ministerns uttalande var att det är viktigt att inte föreslå en rad åtgärder utan att först göra noggranna analyser av vad som behöver göras, annars finns risk för att åtgärderna skapar nya problem. Vidare framhöll finansministern vikten av att åtgärder för att normalisera de finansiella marknadernas funktion måste prioriteras.

I likhet med regeringen vill utskottet understryka vikten av sunda och hållbara offentliga finanser och att de åtgärder som vidtas långsiktigt stärker ekonomins funktionssätt. Finanskrisen får inte tas som ursäkt för att genomföra strukturellt felaktiga eller ineffektiva reformer. Gammaldags industripolitik och statsstöd till icke konkurrenskraftiga företag bör undvikas.

När det gäller näringslivets förutsättningar att hitta finansieringslösningar, som tas upp i här aktuella motioner, har dessa förutsättningar onekligen försämrats till men för den svenska ekonomin. Det är också på grundval av den insikten som regeringen i oktober presenterade en plan för att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet som bl.a. innehöll ett garantiprogram för att stödja bankernas och bostadsinstitutens medelfristiga finansiering. Vidare föreslog regeringen för en liten tid sedan ett ökat stöd till svenska företag genom att tillföra Almi Företagspartner AB och AB Svensk Exportkredit 2 respektive 3 miljarder kronor i syfte att underlätta upplåningen för exportindustrin samt för små och medelstora företag generellt. I ett yttrande till finansutskottet ställde sig näringsutskottet bakom förslaget (bet. 2008/09:NU4y). Det är utskottets övertygelse att regeringen följer den fortsatta utvecklingen mycket noga och återkommer med förslag till ytterligare väl övervägda insatser när sådana bedöms vara nödvändiga och lämpliga.

När det gäller förslaget om att inrätta en särskild riskkapitalfond, som skulle finansieras genom en extra utdelning från Vattenfall AB, har utskottet tagit ställning till liknande förslag så sent som under innevarande höst (bet. 2008/09:NU3). Att samma förslag väcks på nytt, men med omedelbart ikraftträdande under 2008, bör snarast ses som ett lamt försök att visa upp ett samlat agerande från oppositionens sida än som en seriös satsning

till gagn för Sverige. Ytterligare en statlig fond, om föreslagna 5 miljarder kronor, kan inte lösa de akuta bekymren. Mest angeläget för att lösa företagens finansieringsbehov är att de normala kreditfaciliteterna börjar fungera. Det är därför viktigt att först lösa de kvarvarande problemen på dessa marknader. Det mer långsiktiga behovet av statliga kapitalinsatser för nystartade och växande företag är för närvarande föremål för en översyn, vilken bl.a. redogörs för i utskottets betänkande 2008/09:NU1.

Utskottet anser att det saknas anledning att ompröva sitt tidigare ställningstagande och vidhåller således uppfattningen att det inte finns skäl att inrätta en riskkapitalfond baserad på vinstmedel från Vattenfall. De här aktuella motionerna avstyrks således i berörda delar.

Stockholm den 4 december 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Maria Plass (m), Jan Andersson (c), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Mikael Oscarsson (kd), Staffan Anger (m), Kent Persson (v), Liselott Hagberg (fp), Cecilie Tenfjord-Toftby (m), Renée Jeryd (s), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp).

Avvikande mening

Åtgärder mot konjunkturförsvagningen (s, v, mp)

Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Renée Jeryd (s), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp) anför:

Världskonjunkturen stört dyker bl.a. till följd av den globala finanskrisen, och svenska företag och löntagare drabbas mycket hårt. Varslen i det svenska näringslivet är nu så omfattande att vi inte har sett dess like på mycket länge. På bara några få månader har förändringen varit så omvälvande att alla värenommerade bedömare har tvingats justera sina underliggande bedömningar och rekalkylera sina prognoser.

Vilket ansvar tar då regeringen i den uppkomna situationen? Det intryck man får är att regeringen i stället för att anpassa sina insatser till de radikala omvärldsförändringarna och agera i syfte att mildra effekterna av den finansiella krisen och konjunkturavmattningen, till varje pris vill klamra sig fast vid de prognoser som låg till grund för förslagen i budgetpropositionen. Denna passivitet drabbar den svenska ekonomin i allmänhet och tusentals enskilda som blir av med sina arbeten. Det visar dessutom på ett svagt och oengagerat politiskt ledarskap när motsatsen behövs som allra mest.

En följd av krisen inom den finansiella sektorn är att finansieringssituationen för svenska företag har blivit mycket besvärlig. Det uppkomna läget är ett allvarligt hot mot utvecklingen av nya idéer, bärkraftiga företag och nya jobb. När kapitalmarknaden inte längre fungerar eller vill ta sitt ansvar måste staten gripa in och underlätta företagets finansiering. Till skillnad från regeringen kan vi presentera konkreta åtgärdsförslag som snabbt leder till förbättringar. Med instämmande i vad som anförs i partimotionerna 2008/09:Fi7 (s), 2008/09:Fi9 (v) och 2008/09:Fi8 (mp) föreslår vi att det bildas en riskkapitalfond genom en extra utdelning från Vattenfall AB på 5 miljarder kronor. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron AB tillsammans med andra befintliga offentliga riskkapitalaktörer och agera marknadskompletterande. Dess uppdrag bör vara relativt brett och bl.a. inkludera satsningar inom miljö- och energiteknikområdena. Särskilt fokus bör ligga på innovativa små och medelstora industri- och tjänsteföretag. Insatser som stärker det svenska näringslivets långsiktiga konkurrenskraft ska särskilt prioriteras. I takt med att marknaden stabiliseras och jobbkrisen bryts bör fondens verksamhet integreras inom ramen för de befintliga offentliga riskkapitalaktörernas traditionella verksamhet.

BILAGA 7

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2008/09:AU5y

Åtgärder mot konjunkturförsvagningen

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 2 december 2008 berett skatteutskottet, näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2008/09:Fi7 av Mona Sahlin m.fl. (s), 2008/09:Fi8 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) samt 2008/09:Fi9 av Lars Ohly m.fl. (v) i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Dessa partimotioner är väckta med stöd av 3 kap. 13 § riksdagsordningen som innebär att en motion får väckas även utanför den allmänna motionstiden eller någon annan motionstid med anledning av en händelse av större vikt.

Motionerna innehåller yrkanden som rör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Utskottet yttrar sig i det följande över motion 2008/09:Fi7 (s) yrkandena 4 och 5, båda delvis, motion 2008/09:Fi8 (mp) yrkande 1 delvis och motion 2008/09:Fi9 (v) yrkandena 4–10 och 17 och 18, de båda sistnämnda delvis. Motionerna refereras i det följande utan årtal (2008/09).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Arbetsmarknadsutskottet beslutade om betänkande 2008/09:AU2 *Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv* den 27 november 2008. Enligt kammarplaneringen ska betänkandet behandlas i kammaren onsdagen den 17 december. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning på utgiftsområdet i enlighet med budgetpropositionen. Budgetpropositionen är daterad den 12 september 2009. Utskottets beslut i ärendet fattades alltså ca två och en halv månad senare. I betänkandet uttalade sig utskottet om den snabba konjunkturedgången under hösten. Utskottet återkommer till detta nedan.

Motionerna

Alla partierna pekar i sina motioner på konjunkturutvecklingen och den förändrade situation som inträtt under hösten. De hänvisar till reviderade prognoser från bl.a. Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet. I motionerna föreslås ytterligare åtgärder för att möta konjunkturedgången och medel beräknas för dessa åtgärder. När det gäller åtgärder på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde har Socialdemokraterna och Vänsterpartiet yrkanden om ändrade utgiftsramar och fördelning av utgifter på anslag medan Miljöpartiet begär att regeringen återkommer med åtgärder enligt förslagen i motionen. De budgetpåverkande förslag som tas upp i det följande avser budgetåret 2009.

I korthet innebär förslagen följande.

Socialdemokraterna föreslår i motion *Fi7* ett brett stimulanspaket med åtgärder utöver vad som föreslogs i partiets budgetmotion som lades fram den 7 oktober. Enligt partiet befinner sig Sverige nu mitt uppe i en jobbkris. Ekonomin behöver stimuleras ytterligare. En tydlig illustration av den snabbt förvärrade jobbkrisen är att 19 521 löntagare varslades om uppsägning i oktober, att jämföra med 3 103 i oktober 2007. Det motsvarar en ökning på över 500 %. Inte på 15 år har så många varslats under en månad. Socialdemokraterna menar att partiets budgetmotion vilade på insikten att ekonomin skulle dämpas och arbetslösheten öka. Sedan dess har jobbkrisen förvärrats och prognoserna för den framtida ekonomiska utvecklingen ytterligare försämrats. Den samlade bilden är enligt Socialdemokraterna att det ekonomiska läget nu är så pass allvarligt och så snabbt försämras att riksdagen bör fatta beslut om ytterligare stimulanser för ekonomin.

Förslagen på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde, kostnadsberäknade till totalt 2,65 miljarder kronor, är följande.

a) Ett spetskompetenslyft riktas till alla som riskerar att bli arbetslösa. Den som utbildar sig kan få utbildningen och en del av lönebortfallet under studietiden betalt av staten, förutsatt att arbetsgivaren är med och bidrar. Arbetsförmedlingen tillförs ytterligare 2 miljarder kronor. Utbildningen riktas till yrkesarbetare som går på specialistutbildning och tjänstemän som går på masterutbildning. Utbildningen ska ske inom ett område där det antingen råder brist på arbetskraft i dag eller kan väntas göra det i framtiden. Resurserna beräknas räcka för 20 000 personer. Åtgärden kostnadsberäknas till 2 miljarder kronor på anslag 1:3, utgiftsområde 14 (yrkandena 4 och 5 båda delvis).

b) Ytterligare totalt 10 000 utbildningsplatser inrättas 2009 utöver 20 000 platser enligt budgetmotionen; av dessa ska 4 500 platser avse yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning till en kostnad av 650 miljoner kronor som går till Arbetsförmedlingen. Utgiften tas upp på anslag 1:3, utgiftsområde 14 (yrkandena 4 och 5 båda delvis).

Därutöver föreslår partiet ytterligare 2 500 s.k. förstajobbavdrag (utöver tidigare föreslagna 5 000) för unga som är långtidsarbetslösa och som saknar kontakter eller erfarenhet från arbetslivet. Avdraget ger den som anställer en långtidsarbetslös ungdom ett skatteavdrag som motsvarar två tredjedelar av lönen. Det ska maximalt kunna betalas ut under 12 månader. Förslaget beräknas minska statsbudgetens inkomster med 325 miljoner kronor. Partiet föreslår också ytterligare 2 500 lärlingsutbildningar för långtidsarbetslösa ungdomar, motsvarande 325 miljoner kronor, vilket finansieras på utgiftsområde 16.

Socialdemokraterna beräknar att deras förslag sammantagna försvagar de offentliga finanserna med 10 miljarder kronor 2009, varav 3,3 miljarder kronor på intäktsidan. Man beräknar att de nya utgifterna ryms inom budgeteringsmarginalen efter förslagen i partiets budgetmotion och regeringens proposition 2008/09:73 (Överlåtelse av aktier i Venantius AB till AB Svensk Exportkredit samt åtgärder för förstärkt utlåning från AB Svensk Exportkredit och Almi företagspartner AB). För 2009 uppgår budgeteringsmarginalen till 31,6 miljarder kronor.

Partiet anser att Sverige bör agera aktivt i EU så att exempelvis Europeiska investeringsbankens (EIB) stödprogram initieras så snart som möjligt. Enligt motionen följer Socialdemokraterna utvecklingen noga och säger sig vara beredda att återkomma med fler förslag till insatser vid behov.

Vänsterpartiet beskriver i motion *Fi9* utvecklingen på arbetsmarknaden under hösten som synnerligen dystert och pekar på antalet varsel under oktober månad. Budgetpropositionen var i praktiken överspelad när den lades fram för riksdagen. Partiet riktar kritik mot regeringens ekonomiska politik, som innebär stora skattesänkningar för dem som redan har arbete via det s.k. jobbskatteavdraget. De sänkta ersättningsnivåerna i a-kassan och sjukförsäkringen och hårdare krav på de arbetslösa och sjukskrivna sätter press på de lägsta lönerna nedåt. Parallellt med detta minskar regeringen

de arbetslösas möjligheter till förkovran genom färre platser inom högskolan, arbetsmarknadsutbildningen och den kommunala vuxenutbildningen, allt i syfte att pressa fram låglönejobb och tvinga de arbetslösa att ta dessa. Strategin att inte ingripa mot utslagningen av tiotusentals arbetstillfällen riskerar att skapa effekter som är oönskade även för regeringen: en fördjupad kris på grund av stort efterfrågebortfall som i sig genererar ytterligare utslagning av arbetstillfällen och företag. Det som krävs nu är ett kraftfullt stimulanspaket.

Förslagen på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde, kostnadsberäknade till totalt 5,5 miljarder kronor, är följande.

a) Arbetslöshetsförsäkringen ska återupprättas. En väl utformad försäkring är ett typexempel på en automatisk stabilisator. De som förlorar sina jobb och som är med i a-kassan har ändå möjlighet att behålla en stor del av sin köpkraft, vilket håller uppe efterfrågan i ekonomin även när arbetslösheten ökar. Vid sidan av regelförändringar som underlättar för inträde och kvalifikation för ersättning höjs den högsta dagpenningen från 680 kr per dag till 916 kr per dag och ersättningsnivån till 80 % för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstödet under hela ersättningsperioden. Grundbeloppet höjs, beslut fattas om 2 karensdagar mindre och möjligheten för deltidsarbetslösa att stämpla i 300 dagar återinförs. Med anledning av den akuta situation som de omfattande varslen orsakat tidigareläggs det nu nämnda jämfört med förslagen i budgetmotionen, från den 1 juli 2009 till den 1 januari 2009. Egenavgiften sänks till 60–70 kr i månaden, vilket var budgeterat från den 1 januari 2009. Åtgärden kostnadsberäknas till 4,6 miljarder kronor på anslag 1:2, utgiftsområde 14 (yrkandena 4, 17 och 18, de båda senare delvis). Partiet beräknar att 1,3 miljarder kronor av detta återförs som skatteinkomster för kommunerna.

b) Utbildningsstöd för kompetensutveckling erbjuds av staten för att förhindra varsel och uppsägningar. Stödet lämnas till fortbildning av anställda i branscher med tillfälligt sviktande orderingång. De anställda som inte behövs i produktionen beviljas studieledighet och återgår till sina jobb efter studier. Företaget finansierar utbildningen, och staten står för ersättningen motsvarande nivån i a-kassan till de studerande. Förslaget antas omfatta en genomsnittlig längd på utbildningen om 6 veckor och 25 000 personer i ett första skede. Åtgärden kostnadsberäknas till 600 miljoner kronor på ett nytt anslag på utgiftsområde 19 Regional tillväxt (yrkandena 5, 17 och 18, de båda senare delvis). (Anm. Förslaget rubriceras som utbildningsstöd för kompetensutveckling. Eftersom det inte har någon regional bestämning tas det med här.)

c) Möjligheten återinförs att få aktivitetsstöd för att genomgå en högskoleutbildning på upp till ett år om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Antalet platser anpassas till arbetsmarknadens behov (yrkande 6).

d) De arbetsmarknadspolitiska insatserna tidigareläggs i stället för att låsa alla resurser till olika former av garantier och åtgärder för långtidsarbetslösa. Enligt budgetmotionen för 2009 avsätts 16 000 fler platser i arbetsmarknadsutbildningar jämfört med regeringens förslag; dessa utbildningar bör erbjudas i ett tidigt skede av arbetslösheten för att så snabbt som möjligt kunna matcha arbetssökande mot behoven på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen får i uppdrag att snabbt erbjuda utbildning i bristyrken (yrkande 7).

e) Antalet platser ökas från 2 000 till 4 000 i en särskild utbildningssatsning, ett Kunskapslyft för unga, för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. De unga som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa och har särskilt svårt att hitta ett jobb är de som inte klarat gymnasiet. Åtgärden kostnadsberäknas till 300 miljoner kronor på anslag 1:3, utgiftsområde 14 (yrkandena 8, 17 och 18, de båda senare delvis).

f) Arbetsförmedlingen bör när detta är motiverat erbjuda ungdomar arbetsmarknadspolitiska åtgärder inklusive den ovan nämnda utbildningsinsatsen i ett tidigt skede, inom 14 dagar, i stället för efter 5–6 månader (yrkande 9).

g) Antalet praktikplatser för unga med aktivitetsstöd inom ramen för Jobbgaranti för ungdomar bör öka. I lågkonjunktur riskerar framför allt unga utan arbetslivserfarenhet att fastna i långvarig arbetslöshet och stå illa rustade att ta jobb när konjunkturen vänder. Arbetsförmedlingen bör komma överens med kommuner, landsting och ideella organisationer om detta (yrkande 10).

Miljöpartiet konstaterar i motion *Fi8* att de åtgärder som presenterades i budgetpropositionen för nästa år var dimensionerade efter en relativt mjuk inbromsning av konjunkturen. Det som vi nu ser framför oss är en kraftig nedgång där produktionen 2009 t.o.m. kan minska och arbetslösheten öka kraftigt. Regeringen har presenterat alternativa scenarier till prognosen i budgetpropositionen men utan att föreslå några ytterligare åtgärder för att möta konjunkturedgången. Riksdagen måste nu skyndsamt besluta om ytterligare åtgärder för att hålla sysselsättningen uppe och mildra effekterna av konjunkturedgången. Partiet hänvisar till sin budgetmotion som skulle ha lagt grunden för en politik som betydligt bättre än regeringens hade svarat mot de utmaningar Sverige står inför. Där fanns offensiva förslag om ytterligare 11 000 nya utbildningsplatser 2009 som 2010 skulle öka till 20 000 med inriktning på bl.a. kvalitativa åtgärder inom yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och med syftet att skapa förutsättningar för fler människor att omskola sig när arbetslösheten stiger. Partiet hänvisar även till sina förslag om omfattande förstärkningar av bl.a. arbetslöshetsförsäkringen. Utöver förslagen i budgetmotionen krävs nu ytterligare åtgärder på grund av det snabbt försämrade konjunkturläget.

Förslagen på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde, kostnadsberäknade till totalt 1,2 miljarder kronor, är följande.

a) Gröna jobb utvecklas kraftigt. Skogsstyrelsen har tidigare haft ett omfattande arbete tillsammans med Arbetsförmedlingen där arbetslösa jobbat med naturvård. Programmet skapade arbetstillfällen samtidigt som viktiga insatser kunde genomföras i naturreservat och nationalparker. Genom regeringens politik har dock programmet strypts kraftigt. Åtgärden kostnadsberäknas till 500 miljoner kronor på utgiftsområde 14 (yrkande 1 delvis).

b) Kvalitativ och yrkesinriktad utbildning anordnas inom arbetsmarknadspolitik. Åtgärden kostnadsberäknas till 500 miljoner kronor på utgiftsområde 14 (yrkande 1 delvis).

c) Arbetet hos Arbetsförmedlingen med matchning och coaching förstärks. Medlen behövs bl.a. för att kunna ge stöd till dem som nu varslas och står ganska nära arbetsmarknaden. Även privata aktörer ska kunna användas i detta arbete. Åtgärden kostnadsberäknas till 500 miljoner kronor på utgiftsområde 14 (yrkande 1 delvis).

Miljöpartiet bedömer att det tack vare den offentliga sektorns goda ekonomi finns utrymme att vidta ytterligare åtgärder. Partiet beräknar att den vikande arbetsmarknaden och den ökande arbetslösheten kommer att leda till högre utgifter för arbetslöshetsersättning med 4–7 miljarder kronor, men utgår från att det ändå finns goda budgeteringsmarginaler för såväl 2008, 2009 som 2010. De förslag som läggs fram i motionen ryms enligt Miljöpartiet utan att utgiftstaken hotas. Förslagen för 2009 bedöms medföra en ökning av de takbegränsade utgifterna med totalt 14,3 miljarder kronor eller, exklusive arbetslöshetsersättning, med 8,3 miljarder kronor.

Utskottets ställningstagande

En allvarlig försämring har inträtt på arbetsmarknaden under de senaste månaderna. Ännu finns inte den sammanställda arbetsmarknadsstatistiken för november månad tillgänglig, men försämringen syns i Arbetsförmedlingens statistik för den sista veckan i november: Jämfört med motsvarande vecka förra året fick omkring 25 % färre personer arbete, det blev nästan en halvering av antalet nya platser och drygt 40 % fler anmälde sig som arbetssökande. Enligt preliminära siffror varslades i november månad 19 907 personer om uppsägning att jämföra med 2 762 personer i november 2007. Det är stora skillnader mellan länen. Främst var det Västra Götalands, Stockholms och Skåne län som drabbades av varslen.

Samtidigt är det viktigt att hålla i minnet att nedgången startar från en hög nivå med en stark arbetsmarknad, hög sysselsättning och relativt låg arbetslöshet. Fortfarande finns det behov av arbetskraft inom vissa sektorer och t.o.m. arbetskraftsbrist.

Erfarenhetsmässigt är det under inledningen av en konjunkturförsvagning framför allt de ny- och återinträdande på arbetsmarknaden som svarar för den ökande arbetslösheten som sedan fylls på med personer som blir av med sina tidsbegränsade anställningar. Sist i denna kedja blir personer som varslats om uppsägning arbetslösa.

För bara en vecka sedan justerades arbetsmarknadsutskottets budgetbetänkande 2008/09:AU2 *Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv*. Utskottet uttalade sig där om utvecklingen på arbetsmarknaden under den senaste tiden. Det stora antalet varsel sågs som ett oroande tecken och ytterligare en signal om att det goda arbetsmarknadsläget håller på att vända. Utskottet underströk samtidigt att alla varsel inte behöver leda till uppsägningar och att alla uppsägningar i sin tur inte behöver leda till arbetslöshet. Utskottet står fast vid detta.

I betänkandet gjordes bedömningen att Sverige står väl rustat att hantera de varsel som i framtiden kan resultera i faktisk arbetslöshet. Utskottet pekade på den nyligen omorganiserade Arbetsförmedlingen som har goda förutsättningar att prioritera och omfördela resurser och den nationella beredskapsorganisation för varsel som har inrättats inom myndigheten. Utskottet framhöll även arbetsmarknadsparternas omställningsavtal och de möjligheter att bistå dem som blir varslade som ges inom ramen för detta system.

Utskottet upprepade i betänkandet det som hade sagts i yttrande 2008/09:AU1y om att konjunkturnedgången ska mötas genom offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen och välkomnade därför sänkningar av inkomstskatten och nedsättningar av sociala avgifter.

Utskottet anförde vidare följande i betänkande 2008/09:AU2:

Detta hindrar inte att det, beroende på det konjunkturella läget, kan finnas behov av arbetsmarknadspolitiska program och insatser för att skapa möjlighet för den enskilde att ta sig ur arbetslöshet och utanförskap. Om det konjunkturella läget skulle visa att det finns behov av ytterligare åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens ram utgår utskottet från att regeringen återkommer med sådana förslag. Utskottet vänder sig dock emot att betrakta sådana insatser som den centrala eller huvudsakliga åtgärden för att möta konjunkturnedgången. Mot denna bakgrund avvisar utskottet oppositionens förslag att öka anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Det bör även framhållas att regeringens åtgärder för att minska utanförskapet och förbättra arbetsmarknaden inte är begränsade till arbetsmarknadspolitikens ram utan är något som genomsyrar hela regeringens politik. I detta sammanhang kan regeringens förslag om att inrätta fler platser med yrkesinriktning inom gymnasial kommunal vuxenutbildning och fler platser inom yrkeshögskolan särskilt nämnas.

Avslutningsvis framfördes följande:

Det ovan sagda hindrar dock inte att det kan komma att behöva tillskjutas mer resurser än vad som föreslås i budgetpropositionen och vidtas nya åtgärder inom ramen för arbetsmarknadspolitikens ram. Mot bakgrund av den senaste tidens finanskris och den successiva försvagningen av arbetsmarknaden kan det antas att arbetslösheten blir högre än vad regeringen utgått från då budgeten utarbetades. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag om utvecklingen skulle visa att sådana är befogade. Mot bakgrund av att de arbetsmarknadspolitiska konsekvenserna av en konjunkturnedgång normalt är fördröjda i förhållande till konjunkturutvecklingen i övrigt bedömer utskottet att det finns tid att vidta ytterligare åtgärder om det skulle visa sig att så behövs.

Utskottet står fast vid det som sades i betänkandet.

I de nu behandlade motionerna föreslås en rad olika åtgärder för att möta varslen och konjunkturnedgången. Förslagen skulle om de genomfördes öka statsutgifterna med mellan 1,2 miljarder kronor (mp) och 5,5 miljarder kronor (v). Detta skulle tillkomma utöver de ökade utgifter för arbetslöshetsersättning som direkt följer av ökad arbetslöshet.

Varselstatistiken visar att utvecklingen i landet varierar. Behovet av insatser kan vara olika. Det är enligt utskottets mening viktigt att insatserna anpassas efter de regionala förutsättningarna. Utskottet välkomnar den modell som introducerats genom regeringens beslut att utse samordnare för att möta varslen. Sådana samordnare finns nu i flertalet län sedan regeringen i slutet av november utsåg ytterligare sex landshövdingar att vara regionala samordnare. Uppgiften är att tillsammans med ordförandena i regionstyrelserna för regeringens räkning samordna insatser i länen. Arbetet ska utgå från individernas utvecklingskraft och företagets konkurrenskraft. Syftet är att kraftsamla för att stötta individer och företag i den osäkra situation som nu råder. För att underlätta dialogen mellan regeringen och de personer som utsetts för att samordna arbetet lokalt och regionalt finns sedan tidigare en nationell samordningsfunktion i form av en statssekreterargrupp under ledning av statssekreteraren i Näringsdepartementet.

Ytterligare åtgärder och resurser för att möta konjunkturnedgången ska dock inte uteslutas. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen har tillräckliga resurser för att kunna erbjuda hjälp till uppsagda personer som behöver byta arbete. Det är också angeläget att situationen för personer som redan i dag har en svag anknytning till arbetsmarknaden inte försämrats ytterligare till följd av nedgången på arbetsmarknaden.

Enligt utskottets mening är det ännu för tidigt att bestämma omfattningen och inriktningen på de ytterligare insatser som kan behövas. Genom att det nu finns regionala samordnare och en statssekreterargrupp kan man utgå från att regeringen har osedvanligt goda förutsättningar att följa utvecklingen såväl regionalt som nationellt och därmed också underlag för att bedöma vilka insatser som kan behövas.

Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag om utvecklingen så kräver.

Utskottet anser med hänvisning till detta att motionerna Fi7 yrkandena 4 och 5 delvis (s), Fi8 yrkande 1 delvis (mp) och Fi9 yrkandena 5–10, 17 och 18, de båda sistnämnda delvis, bör avstyrkas.

När det gäller ändringar i arbetslöshetsförsäkringen enligt Vänsterpartiets förslag vill utskottet hänvisa till betänkande 2008/09:AU2 där motsvarande förslag behandlas; skillnaden är att Vänsterpartiet nu vill genomföra alla förändringarna redan från årsskiftet och inte från halvårsskiftet. Utskottet betonade i betänkandet, liksom tidigare i yttrande 2008/09:AU1y, vikten av att de grundläggande förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen som genomförts under senare år består. Med Vänsterpartiets nu framlagda

förslag skulle belastningen på statsbudgeten öka ytterligare, med 4,6 miljarder kronor, utöver den utgiftsökning som följer av en ökad arbetslöshet. Det skulle gå ut över möjligheterna att bedriva en mer offensiv och aktiv politik. Utskottet ser inte detta förslag som ansvarsfullt. Motion Fi9 yrkandena 4, 17 och 18, de båda sistnämnda delvis, (v) bör avstyrkas.

Stockholm den 4 december 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Luciano Astudillo (s), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Reza Khelili Dylami (m), Lennart Levi (c), Tina Acketoft (fp) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande mening

Avvikande mening (s, v, mp)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Luciano Astudillo (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s) och Ulf Holm (mp) anför:

Vi tillstyrker inriktningen i de motioner som lämnats av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om behovet av stimulanspaket mot jobbkrisen. Motionerna är inte identiskt lika men har en klar och tydlig gemensam inriktning. Mer måste göras för att inte jobbkrisen ytterligare ska förvärras!

Med anledning av den radikalt förändrade situationen på arbetsmarknaden sedan den allmänna motionstiden anser vi det vara nödvändigt för riksdagen att ta krafttag för att hjälpa Sverige ur krisen. Det statliga Konjunkturinstitutet, Lars Calmfors som är ordförande i regeringens finanspolitiska råd, och flera viktiga samhällsaktörer har den senaste tiden uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att stimulera ekonomin. Bara de senaste två månaderna har 40 000 människor varslats om uppsägning, och mörkertalet utöver dessa är stort. Långt fler än de som syns i varselstatistiken blir uppsagda från sina jobb eller nekas en förlängning av sina tidsbegränsade anställningar. Krisen slår mot företag, arbetare och tjänstemän. Regeringen förhåller sig i detta läge helt passiv!

Vi måste inse allvaret och använda de medel vi som riksdagspolitiker har för att lindra omfattningen av jobbkrisen, och vi tillstyrker därför att riksdagen antar ett stimulanspaket. Målsättningen är att undvika en djup och långdragen lågkonjunktur genom att investera i kompetens och grön omställning så att svenska företag och löntagare är mer konkurrenskraftiga när konjunkturen vänder. Verktygen finns – för den som väljer aktivitet i stället för passivitet.

I motionerna föreslås en rad olika åtgärder. Vi väljer att inte här ta ställning till enskilda förslag utan ser stora möjligheter i samtliga framlagda förslag. För Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ter det sig självklart att Arbetsförmedlingen måste få betydligt större resurser till utbildningsinsatser för att klara den utmaning arbetsmarknaden står inför. Vi ser också att ytterligare stora insatser behövs för dem som har allra svårast att få jobb!

En hög utbildningsnivå och aktiv arbetsmarknadspolitik är omistliga delar i den svenska modellen, där strävan är att öka produktiviteten och kvaliteten i arbetslivet genom att bejaka strukturomvandling. Till skillnad från regeringen vill vi socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister fortsätta att bygga vidare på och förbättra denna modell där staten tar sin del av ansvaret för ett väl fungerande, utvecklande och demokratiskt arbetsliv.

Vi föreslår satsningar på utbildning som innehåller fler platser i den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen och i KY-utbildningen. De med låg utbildning är de som sist får jobb i en högkonjunktur och som nu också först slås ut när lågkonjunkturen är här. En utbildning är därför den bästa försäkring en individ kan skaffa sig mot arbetslöshet, och det är samhällets uppgift att se till att alla får del av utbildningsinsatser. Under en lågkonjunktur är det särskilt viktigt att se till att ingen slås ut från arbetsmarknaden. Under 1990-talskrisen försvann grupper från arbetsmarknaden som har haft svårt att ta sig tillbaka när konjunkturen bara för ett år sedan var på topp. Vi kan genom förutseende utbildningssatsningar och ett bra stöd från Arbetsförmedlingen se till att vi denna gång rustar människor som förlorar jobbet för en kommande konjunkturuppgång. Detta är till gagn för både de människor som drabbas, företagen och samhället.

Bygginvesteringarna går nu snabbt ned. En beprövad och effektiv metod att mildra effekterna av en nedgång i byggkonjunkturen är ROT-avdrag. Genom ett ROT-avdrag får varje satsad krona snabb och stor effekt och kan därmed bidra till att upprätthålla sysselsättningen både inom byggsektorn och i sektorer som påverkas av nedgången inom byggsektorn. Vi menar att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett förslag om ROT-avdraget under 2009. ROT-avdraget ska utformas så att det även omfattar flerbostadshus. Det kan bl.a. syfta till miljöförbättringar, och avdrag ska t.ex. kunna medges för bygginvesteringar, där bra miljövänliga material används, energieffektiviseringar och investeringar i bättre inomhusmiljö.

Underhållet av järnvägar och vägar är kraftigt eftersatt på många håll i landet. Nu är det därför tillfälle att tidigarelägga satsningar på underhåll av järnvägar och vägar. Det ger jobb, underlättar arbetspendling, är klimatsmart och ökar trafiksäkerheten.

Risken är nu stor att dagens jobbkris utvecklas till en välfärdskris. Kommunernas och landstingens inkomster är ytterst konjunktur känsliga samtidigt som kostnaderna inte viker när ekonomin försämras. För att undvika stora uppsägningar i kommuner och landsting, och därmed försämrad välfärd, är det angeläget att satsningar också görs i kommun- och landstingssektorn. Vi menar att det är viktigt att kommuner och landsting får ett positivt besked om ekonomin så snart som möjligt så att de kan planera verksamheten utan att tvingas till drastiska uppsägningar.